

AUGLÝSING

um fríverslunarsamning milli EFTA-ríkjanna og Hong Kong.

Hinn 3. júlí 2011 var norska utanríkisráðuneytinu afhent fullgildingarskjal Íslands vegna fríverslunarsamnings milli EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína, sem gerður var í Schaan 21. júní 2011. Samningurinn öðlaðist gildi 1. október 2012.

Samningurinn er birtur sem fylgiskjal með auglýsingu þessari.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytinu, 17. maí 2024.

F. h. r.

Martin Eyjólfsson.

Anna Jóhannsdóttir.

Fylgiskjal.**FRÍVERSΛUNARSAMNINGUR
MILLI
EFTA-RÍKJANNA
OG
HONG KONG, KÍNA****FORMÁLSORD**

Ísland, Furstadæmið Liechtenstein, Konungsríkið Noregur og Svissneska ríkjasambandið (hér á eftir nefnd „EFTA-ríkin“) annars vegar og Hong Kong, sérstjórnarsvæði Alþýðulýðveldisins Kína (hér á eftir nefnt „Hong Kong, Kína“) hins vegar, þar sem hvert einstakt ríki er nefnt „samningsaðili“ og ríkin til samans „samningsaðilar“,

SEM VIÐURKENNA gagnkvæman vilja til þess að styrkja tengsl milli EFTA-ríkjana annars vegar og Hong Kong, Kína hins vegar, með því að stofna til náinna og varanlegra tengsla á sviði viðskipta og fjárfestinga,

SEM ÁRÉTTA skuldbindingu sína um að virða lýðræði, réttarríkið, mannréttindi og mannfrelsi, einnig stjórn mála frelsi og efnahagsfrelsi í samræmi við skyldur sínar samkvæmt þjóðarétti, þ.m.t. meginreglur sem settar eru fram í sáttmála Sameinuðu þjóðanna og almennu mannréttindayfirlýsingunni,

SEM ÁRÉTTA skuldbindingu sína um að vinna að markmiðinu um sjálfbæra þróun og viðurkenna að stefnumið í viðskiptum, umhverfismálum og vinnumarkaðsmálum eru innbyrðis háð og styðja hvert við annað að þessu leyti,

SEM VÍSA TIL réttinda sinna og skuldbindinga samkvæmt marghliða samningum um umhverfismál sem gilda gagnvart þeim og til virðingar fyrir grundvallarreglum og réttindum við vinnu, þ.m.t. meginreglur viðeigandi samninga Alþjóðavinnuálastofnunarinnar (ILO) sem gilda gagnvart þeim,

SEM Hafa AÐ MARKMIÐI að skapa ný atvinnutækifæri, bæta lífskjör og aðbúnað þjóða sinna með því að koma á viðskiptafrelsi og með því að auka heilsuvernd og öryggi og umhverfisvernd,

SEM VILJA skapa hagstæð skilyrði fyrir þróun og fjölbreytni í viðskiptum sín á milli og aukna samvinnu, bæði viðskiptalega og efnahagslega, á sviðum þar sem samningsaðilar eiga sameiginlegra hagsmuna að gæta, á grundvelli jafnréttis, gagnkvæms ávinnings, jafnræðis og þjóðaréttar,

SEM VIÐURKENNA mikilvægi þess að greiða fyrir viðskiptum, með því að stuðla að því að virkum og gagnsæjum aðferðum til að draga úr kostnaði sé beitt og með því að auka áreiðanleika viðskiptasamfélaga samningsaðilanna,

SEM ERU STAÐRÁÐIN í að efla og stuðla að marghliða viðskiptakerfinu, á grundvelli réttinda og skuldbindinga sinna í samræmi við Marakes-samninginn um stofnun Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar („hér á eftir nefndur samningurinn um Alþjóðaviðskiptastofnunina“) og aðra samninga, sem gerðir hafa verið á vettvangi hennar, og stuðla þar með að samstilltri þróun og eflingu alþjóðaviðskipta,

SEM ERU STAÐRÁÐIN í að beita þessum samningi í samræmi við markmið um að varðveita og vernda umhverfið með traustri umhverfisstjórnun og stuðla að sem hagkvæmastri nýtingu auðlinda í samræmi við markmiðið um sjálfbæra þróun,

SEM STAÐFESTA þá skyldu sína að koma í veg fyrir og berjast gegn spillingu í alþjóðaviðskiptum og fjárfestingum og efla meginreglur um gagnsæi og góða stjórnunarhætti,

SEM VIÐURKENNA mikilvægi góðra stjórnarhátta fyrirtækja og félagslegrar ábyrgðar fyrirtækja á sviði sjálfbærrar þróunar og staðfesta það markmið sitt að hvetja fyrirtæki til að taka tillit til alþjóðlegra viðurkenndra viðmiðunarreglna og meginreglna eftir því sem við á,

SEM ERU SANNFÆRÐ UM að samningur þessi muni efla samkeppnishæfni fyrirtækja sinna á heimsmarkaði og skapa skilyrði sem örva efnahagsleg tengsl, viðskiptatengsl og tengsl á sviði fjárfestinga sín á milli,

HAFA ÁKVÆÐIÐ, í samræmi við markmið þessi, að gera með sér svohljóðandi fríverslunar-samning (hér á eftir nefndur „samningur þessi“):

1. KAFLI

Almenn ákvæði.

Grein 1.1

Markmið.

- Samningsaðilar stofna hér með fríverslunarsvæði í samræmi við ákvæði samnings þessa og viðbótarsamninga um viðskipti með landbúnaðarafurðir sem gerðir eru jafnhliða milli EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína.
- Markmiðin með samningi þessum eru:
 - að ná fram frelsi í vöruviðskiptum í samræmi við XXIV. gr. hins almenna samnings um tolla og viðskipti (hér á eftir nefndur „GATT-samningurinn frá 1994“),
 - að ná fram frelsi í þjónustuviðskiptum í samræmi við V. gr. Hins almenna samnings um þjónustuviðskipti (hér á eftir nefndur „GATS-samningurinn“),
 - að stuðla sameiginlega að auknum fjárfestingartækifærum,
 - að greiða fyrir og auka vöru- og þjónustuviðskipti,
 - að tryggja næga og áhrifaríka vernd hugverkaréttinda í samræmi við alþjóðlega staðla sem gilda hjá samningsaðilum,
 - að bæta aðgang að mörkuðum hvers annars fyrir opinber innkaup með gagnkvæmum hætti,
 - að stuðla að aukinni samkeppni í atvinnulífi samningsaðilanna, einkum með tilliti til efnahagstengsla þeirra á milli,
 - að þróa alþjóðaviðskipti með þeim hætti að leggja sitt af mörkum til að markmiðinu um sjálfbæra þróun verði náð og að tryggja að það markmið sé samþætt viðskiptatengslum samningsaðilanna og endurspeglit í þeim og
 - að stuðla með því að samstilltri þróun og eflingu alþjóðaviðskipta.

Grein 1.2

Landfræðilegt gildissvið.

- Samningur þessi skal gilda, nema annað sé tilgreint í IV. viðauka:
 - að því er EFTA-ríki varðar:
 - á landsvæði þess, í innhöfum og landhelgi og í loftrými þar yfir samkvæmt reglum þjóðaréttar og
 - handan landhelginnar, að því er varðar aðgerðir sem er gripið til í krafti fullveldisréttinda þess eða þegar það fer með lögsögu sína að þjóðarétti,
 - að því er varðar Hong Kong, Kína: land- og hafsvæði innan svæðamarka Hong Kongs, sérstjórnarsvæðis, einvörðungu þ.m.t. eyjan Hong Kong, Kowloon, Nýju landsvæðin og hafsvæði Hong Kong.
- Samningur þessi gildir ekki um norska yfirráðasvæðið Svalbarða, nema að því er varðar vöruviðskipti.

Grein 1.3

Viðskipta- og efnahagstengsl sem falla undir samning þennan.

- Samningur þessi gildir um viðskipta- og efnahagstengsl milli einstakra EFTA-ríkja annars vegar og Hong Kong, Kína hins vegar en ekki um viðskiptatengsl milli einstakra EFTA-ríkja, nema kveðið sé á um annað í samningi þessum.

2. Af tollabandalaginu, sem stofnað var með samningi frá 29. mars 1923 milli Sviss og Liechtensteins, leiðir að Sviss er fulltrúi Liechtensteins í málefnum sem falla undir gildissvið þess samnings.

Grein 1.4

Tengsl við aðra alþjóðasamninga.

1. Samningsaðilarnir staðfesta réttindi sín og skyldur samkvæmt Marrakess-samningnum um stofnun Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar (hér á eftir nefndur „samningurinn um Alþjóðaviðskiptastofnunina“) og öðrum samningum á grundvelli hans sem þeir eru aðilar að og samkvæmt öðrum alþjóðasamningum sem þeir eru aðilar að eða sem gilda hjá samningsaðila. Ef samningsaðili telur samning þennan stangast á við aðra alþjóðasamninga sem hann er aðili að eða sem gilda hjá samningsaðila skulu samningsaðilarnir tafarlaust hafa samráð hver við annan í því skyni að finna lausn sem allir aðilar geta sætt sig við í samræmi við hefðbundnar reglur þjóðaréttar.
2. Telji samningsaðili að annar samningsaðili stofni til tollabandalaga, fríverslunarsvæða, samninga um landamæraviðskipti eða annarra fríðindasamninga, eða viðhaldi þeim, og slíkt hafi þau áhrif að breyti viðskiptafyrirkomulagi, sem kveðið er á um í samningi þessum, getur hann óskað eftir samráði við þann samningsaðila. Síðarnefndi samningsaðilinn skal veita næg tækifæri til samráðs við þann sem leggur fram beiðnina.¹

Grein 1.5

Svæðisstjórnir og staðbundin stjórnvöld.

Hver samningsaðili skal gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess að tryggja að hlutaðeigandi svæðis- og staðbundin stjórnvöld og yfirvöld og óopinberar stofnanir, sem starfa í umboði og eftir tilnefningu ríkisvaldsins eða svæðis- og staðbundinna stjórnvalda og yfirvalda, uppfylli allar skyldur og skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum.

Grein 1.6

Gagnsæi.

1. Samningsaðilarnir skulu birta, veita almennan aðgang að eða láta í té, að fenginni beiðni þar um og ef slíkt er ekki öllum aðgengilegt, lög, reglugerðir, dómsúrskurði, stjórnsýsluúrskurði, sem hafa almennt gildi, og milliríkjasamninga, sem lúta að hverjum og einum, sem þeir hafa gert og varða samning þennan.
2. Samningsaðilarnir skulu þegar í stað svara sértækum spurningum og veita hver öðrum, að fenginni beiðni þar um, upplýsingar um málefni sem um getur í 1. mgr.
3. Ekkert í samningi þessum skyldar samningsaðilana til að láta af hendi upplýsingar, einkum trúnaðarupplýsingar, sem hindra að lögum sé framfylgt eða brjóta gegn landsrétti, eða eru á annan hátt andstæðar almannahagsmunum eða skaða lögmæta viðskiptahagsmuni rekstraraðila.
4. Ríki ósamræmi milli ákvæða þessarar greinar og ákvæða um gagnsæi í öðrum köflum samnings þessa skulu þau síðarnefndu gilda sem því ósamræmi nemur.

Grein 1.7

Þagnarskylda.

Ef samningsaðili veitir öðrum samningsaðila upplýsingar í samræmi við samning þennan og auðkennir þær trúnaðarmál,² skal samningsaðilinn, sem veitir upplýsingunum viðtöku, fara með þær sem trúnaðarmál samkvæmt landsrétti sínum og venjum. Slíkar upplýsingar skal einungis nota eins og til er ætlast með afhendingu þeirra og ekki birta með öðrum hætti án sérstakrar skriflegrar heimildar þess samningsaðila sem lætur þær í té.

1 Sá skilningur ríkir að samráð skv. 2. mgr. skuli ekki hafa áhrif á réttindi og skyldur samningsaðila skv. 10. kafla, eða samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála (hér á eftir nefnt „samkomulagið um lausn deilumála“).

2 Sá skilningur ríkir að allar upplýsingar, sem eru veittar vegna upprunareglanna í IV. viðauka eða innflutnings, útflutnings, fyrirframúrskurða eða umflutnings vara, sem um getur í V. viðauka, séu trúnaðarupplýsingar án tillits auðkenningar.

2. KAFLI Vöruviðskipti.

Grein 2.1

Gildissvið.

- Þessi kaflí gildir um viðskipti milli samningsaðila sem varða:
 - framleiðsluvörur sem heyra undir 25. til 97. kafla samræmdu vörulýsingar- og vöruheita-skrárinnar (ST), að undanskildum framleiðsluvörum sem taldar eru upp í I. viðauka,
 - unnar landbúnaðarafurðir, sem tilgreindar eru í II. viðauka, að teknu tilhlýðilegu tilliti til þess fyrirkomulags er um getur í þeim viðauka og
 - fisk og aðrar sjávarafurðir, eins og kveðið er á um í III. viðauka.
- Hong Kong, Kína og sérhvert EFTA-ríki hafa gert tvíhliða samninga um viðskipti með landbúnaðarafurðir. Þeir samningar eru hluti þeirra gerninga sem stofnsetja fríverslunarsvæði EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína.

Grein 2.2

Upprunareglur.

Upprunareglurnar eru, ásamt fyrirkomulagi samvinnu stjórnvalda, sett fram í IV. viðauka.

Grein 2.3

Afnám tolla.

- Samningsaðilarnir skulu, við gildistöku samnings þessa, afnema alla tolla á innflutning og útflutning framleiðsluvara, sem eru upprunnar í EFTA-ríki eða Hong Kong, Kína, skv. 1. mgr. greinar 2.1. Óheimilt er að leggja á nýja tolla.
- Til tolla teljast hvers konar tollar eða gjöld, sem eru lögð á í tengslum við inn- eða útflutning framleiðsluvara, þ.m.t. hvers konar aukaskattar eða aukagjöld, að frátöldum gjöldum sem lögð eru á og III. og VIII. gr. GATT-samningsins frá 1994 taka til.

Grein 2.4

Takmarkanir á inn- og útflutningi.

XI. gr. GATT-samningsins frá 1994 gildir um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar takmarkanir á inn- og útflutningi og er hún hér með felld inn í þennan samning og er hluti hans, að breyttu breytanda.

Grein 2.5

Innlendir skattar og reglur.

- Samningsaðilarnir skulu leggja á innlenda skatta og önnur gjöld og beita innlendum fjármála-reglum í samræmi við III. gr. GATT-samningsins frá 1994.
- Útflytjendur skulu ekki njóta hærri endurgreiðslu á óbeinum sköttum en nemur óbeinum sköttum á framleiðsluvörur sem eru fluttar út til eins af samningsaðilunum.

Grein 2.6

Ráðstafanir á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna.

- Ákvæði samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um beitingu ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna eiga við um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar ráðstafanir um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna (sem hér á eftir nefnist „samningurinn um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna“).
- Samningsaðilar skulu auka samvinnu á sviði ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna með það að markmiði að auka gagnkvæman skilning á kerfum hvers um sig og auðvelda aðgang að mörkuðum sínum.
- Samningsaðilarnir samþykkja, með fyrirvara um 1. mgr., að hafa sérstakt samráð til að finna viðeigandi lausnir í samræmi við samninginn um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna telji samningsaðili að annar samningsaðili hafi gert ráðstafanir sem líkur eru á að skapi eða hafa

skapað viðskiptahindrun. Slíkt samráð getur farið fram að viðkomandi einstaklingi viðstöddum eða í gegnum myndfundi, fjarfundi eða með öðrum viðurkenndum aðferðum. Upplýsa ber sameiginlegu nefndina, sem er stofnsett skv. grein 9.1 (hér á eftir nefnd „sameiginlega nefndin“), um upphaf og niðurstöður slíks samráðs.³

4. Samningsaðilarnir skulu skiptast á nöfnum og heimilisföngum tilnefndra tengiliða vegna málefna sem varða hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna í því skyni að auðvelda samskipti og upplýsingaskipti.

Grein 2.7

Tæknilegar reglur.

1. Farið skal með réttindi og skyldur samningsaðilanna, að því er varðar tæknilegar reglur, staðla og samræmismatsaðferðir, í samræmi við samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um tæknilegar viðskiptahindranir (sem nefnist hér á eftir „samningurinn um tæknilegar viðskiptahindranir“).
2. Samningsaðilarnir skulu auka samvinnu á sviði tæknilegra reglna, staðla og samræmismatsaðferða með það að markmiði að auka gagnkvæman skilning á kerfum hvers þeirra um sig og auðvelda aðgang að mörkuðum þeirra.
3. Samningsaðilarnir samþykkja, með fyrirvara um 1. mgr., að hafa sérstakt samráð til að finna viðeigandi lausn í samræmi við samninginn um tæknilegar viðskiptahindranir, telji samningsaðili að annar samningsaðili hafi gert ráðstafanir sem líkur eru á að skapi eða hafa skapað viðskiptahindrun. Slíkt samráð getur farið fram að viðkomandi einstaklingi viðstöddum eða í gegnum myndfundi, fjarfundi eða með öðrum viðurkenndum aðferðum. Upplýsa ber sameiginlegu nefndina um upphaf og niðurstöður slíks samráðs.⁴
4. Samningsaðilar skulu skiptast á nöfnum og heimilisföngum tilnefndra tengiliða vegna málefna sem varða tæknilegar viðskiptahindranir í því skyni að auðvelda samskipti og upplýsingaskipti.

Grein 2.8

Greitt fyrir viðskiptum.

Samningsaðilar skulu greiða fyrir viðskiptum í samræmi við ákvæði V. viðauka.

Grein 2.9

Undirnefnd um upprunareglur, reglur um tollmeðferð og um að greiða fyrir viðskiptum.

1. Hér með er stofnuð undirnefnd sameiginlegu nefndarinnar um upprunareglur, tollmeðferð og greiðari viðskipi (hér á eftir nefnd „undirnefndin“).
2. Í VI. viðauka er gerð grein fyrir umboði undirnefndarinnar.

Grein 2.10

Ríkisrekin viðskiptafyrirtæki.

Farið skal með réttindi og skyldur samningsaðilanna, að því er varðar ríkisrekin viðskiptafyrirtæki, í samræmi við ákvæði XVII. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samkomulag um túlkun XVII. gr. GATT-samningsins frá 1994, sem eru hér með felld inn í þennan samning og eru hluti hans, að breyttu breytanda.

Grein 2.11

Styrkir og jöfnunarráðstafanir.

1. Hong Kong, Kína og Noregur skulu ekki beita jöfnunarráðstöfunum, eins og kveðið er á um í VI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og V. hluta samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir (hér á eftir nefndur „samningurinn um styrki og jöfnunarráðstafanir“), í tengslum við vörur sem eru upprunnar frá samningsaðila sem um getur í þessari málsgrein.

³ Sá skilningur ríkir að samráð skv. 3. mgr. hafi engin áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna skv. 10. kafla eða samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála.

⁴ Sá skilningur ríkir að samráð skv. 3. mgr. hafi engin áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna skv. 10. kafla eða samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála.

2. Ákvæði XVI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samningsins um styrki og jöfnunarráðstafanir taka, með fyrirvara um 1. mgr., til réttinda og skuldbindinga milli Hong Kong, Kína og Noregs að því er varðar styrki.
3. Ákvæði VI. og XVI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir taka, með fyrirvara um ákvæði 4. og 5. mgr., til réttinda og skuldbindinga Hong Kong, Kína, Sviss, Liechtensteins og Íslands að því er varðar styrki og jöfnunarráðstafanir í tengslum við vörur upprunnar frá samningsaðila sem um getur í þessari málgrein.
4. Áður en samningsaðili, sem um getur í 3. mgr., hefur rannsókn til að ákvarða hvort og að hve miklu leyti um meintan styrk er að ræða hjá öðrum samningsaðila, eins og kveðið er á um í 11. gr. samningsins um styrki og jöfnunarráðstafanir, skal samningsaðilinn, sem hyggst hefja rannsókn, senda skriflega tilkynningu þar um til þess samningsaðila sem þær vörur tilheyra sem kunna að verða rannsakaðar og veita 45 daga frest, eða lengri frest ef samningsaðilar samþykkja það, til að leita lausnar sem báðir aðilar geta sætt sig við.⁵
5. Einungis skal hefja rannsókn, sem um getur í 4. mgr., þegar innlendir framleiðendur, sem eru sérstaklega meðmæltir umsókn skv. 11. gr. samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir, framleiða a.m.k. 50 af hundraði heildarframleiðslu sambærilegra vara sem innlendir framleiðendur framleiða.

Grein 2.12

Undirboð.

Samningsaðili skal ekki beita ráðstöfunum um undirboð, eins og kveðið er á um VI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og í samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um framkvæmd VI. gr. GATT-samningsins frá 1994, í tengslum við framleiðsluvörur sem eru upprunnar frá öðrum samningsaðila.

Grein 2.13

Víðtækar verndarráðstafanir.

1. Hong Kong, Kína og Noregur skulu ekki grípa til verndarráðstafana, eins og kveðið er á um í XIX. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um verndarráðstafanir (hér á eftir nefndur „samningurinn um verndarráðstafanir“), í tengslum við vörur sem upprunnar eru frá samningsaðila sem um getur í þessari málsgrein.
2. Ákvæði XIX. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samningsins um verndarráðstafanir taka til réttinda og skuldbindinga Hong Kong, Kína, Sviss, Liechtensteins og Íslands, að því er varðar víðtækar verndarráðstafanir, í tengslum við framleiðsluvörur upprunnar frá samningsaðila sem um getur í þessari málsgrein. Þegar samningsaðili grípur til víðtækra verndarráðstafana í samræmi við skuldbindingar samninga Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar skal hann undanskilja innflutning upprunavara frá öðrum samningsaðila, sem um getur í þessari málsgrein, einkum og sér í lagi ef innflutningurinn sem slíkur veldur ekki eða skapar hættu á alvarlegu tjóni.

Grein 2.14

Tvíhliða verndarráðstafanir.

1. Ef vara, upprunnin frá Hong Kong, Kína eða Sviss eða Íslandi, er flutt inn, í framhaldi af því að tollar hafa verið lækkaðir eða afnumdir samkvæmt samningi þessum, til annars samningsaðila, sem um getur í þessari málsgrein, í slíku auknu magni, að raungildi eða samanborið við innlenda framleiðslu og við slíkar aðstæður, að valdi svo um munar alvarlegu tjóni, eða hættu á slíku, fyrir innlenda iðnframleiðslu sambærilegrar vöru eða vöru í beinni samkeppni hjá innflutnings-samningsaðilanum, getur innflutningssamningsaðilinn gripið til tvíhliða verndarráðstafana, í eins litlum mæli og nauðsyn krefur, til þess að unnt sé að bæta skaðann eða koma í veg fyrir hann, þó með fyrirvara um ákvæði 2. til 10. mgr.
2. Því aðeins er heimilt að gera tvíhliða verndarráðstafanir að óbyggjandi sönnun liggi fyrir um að aukinn innflutningur hafi valdið alvarlegu tjóni eða hættu á slíku tjóni samkvæmt rannsókn í

⁵ Sá skilningur ríkir að samráð skv. 4. mgr. skuli ekki hafa áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna skv. 10. kafla eða samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmæðferð við lausn deilumála.

samræmi við verklag og skilgreiningar sem mælt er fyrir um í samningnum um verndarráðstafanir.

3. Samningsaðili, sem hyggst grípa til tvíhliða verndarráðstöfunar samkvæmt þessari grein, skal þegar í stað og áður en ráðstöfun er gerð, tilkynna það hinum samningsaðilunum sem um getur í 1. mgr. Í tilkynningunni skulu koma fram allar viðeigandi upplýsingar, þar á meðal sönnunargögn um alvarlegt tjón eða hættu á slíku tjóni af völdum aukins innflutnings, nákvæm lýsing á þeirri vöru er um ræðir og á fyrirhugaðri ráðstöfun og hvenær fyrirhugað er að hún taki gildi, hversu lengi talið er að hún vari og á hve löngum tíma hún verður afnumin í áföngum. Samtímis skal bjóða samningsaðila, sem ráðstöfunin gæti haft áhrif á, bætur í formi jafngilds viðskiptafrelsis í reynd í tengslum við innflutning frá honum.
4. Sé skilyrðunum, sem sett eru fram í 1. mgr., fullnægt getur samningsaðilinn, sem er innflytjandi, gert ráðstafanir sem felast í hækkun tolltaxta framleiðsluvörunnar sem eigi er hærri en sá sem lægri er af eftirfarandi:
 - a) bestukjaratollur sem er álagður á þeim tíma þegar aðgerðin er framkvæmd eða
 - b) bestukjaratollur sem er álagður daginn fyrir gildistöku samnings þessa.
5. Tvíhliða verndarráðstafanir skulu ekki vara lengur en eitt ár. Við mjög óvenjulegar aðstæður, að lokinni athugun samningsaðilanna er um getur í 1. mgr., er heimilt að gera ráðstafanir sem vara í allt að þrjú ár að hámarki. Til að auðvelda aðlögun, þegar gert er ráð fyrir að verndarráðstöfun standi yfir í eitt ár eða lengur, skal samningsaðilinn, sem beitir ráðstöfuninni, draga úr áhrifum hennar smám saman þann tíma sem henni er beitt. Eigi skal gera ráðstöfun vegna innflutnings framleiðsluvöru, hafi slík ráðstöfun áður verið gerð vegna hennar.
6. Viðkomandi samningsaðilar skulu, innan 30 daga frá þeim tilkynningardegi er um getur í 3. mgr., kanna þær upplýsingar sem eru veittar skv. 3. mgr. í því skyni að greiða fyrir lausn málsins sem báðir aðilar geta sætt sig við. Ef engin slík lausn finnst er samningsaðilann, sem er innflytjandi, heimilt að grípa til tvíhliða verndarráðstöfunar skv. 4. mgr. til að ráða bót á vandanum og náist ekki gagnkvæmt samkomulag getur samningsaðilinn, sem framleiðir þá vöru sem hin tvíhliða ráðstöfun beinist gegn, gripið til jöfnunaraðgerðar. Tilkynna skal hinum samningsaðilunum, er um getur í 1. mgr., tafarlaust um verndarráðstöfunina og jöfnunaraðgerðina. Við val verndarráðstöfunarinnar og jöfnunaraðgerðarinnar skal fyrst og fremst beita þeirri aðferð sem raskar sem minnst framkvæmd þessa samnings. Jöfnunaraðgerðin skal að öllu jöfnu felast í frestun ívilnana, sem hafa í reynd jafngild áhrif á viðskipti, eða ívilnana sem í reynd jafngilda þeim viðbótartollum sem búast má við að leiði af hinni tvíhliða verndarráðstöfun, samkvæmt öllum hlutum samnings þessa. Samningsaðilinn, sem grípur til jöfnunaraðgerðar, skal gera það í eins skamman tíma og frekast er unnt og nauðsynlegur er til þess að ná fram jafngildum áhrifum í reynd á viðskipti, og einungis á meðan ráðstöfuninni skv. 4. gr. er beitt.
7. Þegar ráðstöfuninni er hætt skal beita þeim tolli sem hefði verið lagður á ef ráðstöfunin hefði ekki verið gerð.
8. Ef aðstæður eru tvísýnar og tafir myndu valda skaða, sem erfitt yrði að bæta, er samningsaðila, er um getur í 1. mgr., heimilt að grípa til tvíhliða verndarráðstöfunar til bráðabirgða samkvæmt bráðabirgðamati þess efnis að allt bendi til þess að aukinn innflutningur valdi innlendum iðnaði alvarlegu tjóni eða að hætta sé á því. Samningsaðili, sem hyggst grípa til þess konar ráðstöfunar, skal þegar í stað tilkynna hinum samningsaðilunum, er um getur í 1. mgr., um það. Hefja skal viðeigandi málsmeðferð, sem getið er í 2. til 6. mgr., þ.m.t. talin málsmeðferð vegna jöfnunaraðgerðar, innan 30 daga frá dagsetningu tilkynningarinnar. Allar jöfnunaraðgerðir skulu miðast við allan gildistíma hinnar tvíhliða verndarráðstöfunar til bráðabirgða og gildistíma hinnar tvíhliða verndarráðstöfunar.
9. Öllum tvíhliða verndarráðstöfunum til bráðabirgða skal hætt í síðasta lagi innan 200 daga. Gildistími slíkrar tvíhliða verndarráðstöfunar til bráðabirgða skal teljast hluti þess tíma sem ráðstöfunin, sem getið er í 4. mgr., varir og framlenging hennar skv. 5. mgr. ef það á við. Endurgreiða skal tollahækkanir þegar í stað leiði sú athugun sem lýst er í 2. mgr. ekki í ljós að skilyrðum 1. mgr. sé fullnægt.
10. Fimm árum eftir gildistöku samnings þessa skulu samningsaðilarnir, er um getur í 1. mgr., kanna hvort þörf sé á að viðhalda þeim kosti að grípa til tvíhliða verndarráðstafana þeirra á milli. Að

könnuninni lokinni geta fyrrnefndir samningsaðilar, með samhljóða samþykki, tilkynnt sameiginlegu nefndinni að þessi grein falli úr gildi. Ákvæði þessarar greinar gilda ekki frá og með þeim degi sem er tilgreindur í tilkynningunni.

11. Samningsaðili skal ekki beita ákvæðum þessarar greinar og greinar 2.13 samtímis gagnvart innflutningi sömu framleiðsluvöru.

Grein 2.15

Almennar undantekningar.

Ákvæði XX. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er almennar undantekningar varðar og eru hér með felld inn í samning þennan og gerð hluti hans, að breyttu breytanda.

Grein 2.16

Undantekningar af öryggisástæðum.

Ákvæði XXI. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er undantekningar af öryggisástæðum varðar og eru þau hér með felld inn í samning þennan og gerð hluti hans, að breyttu breytanda.

Grein 2.17

Greiðslujöfnuður.

1. Samningsaðilarnir skulu leitast við að komast hjá því að grípa til takmarkandi ráðstafana vegna greiðslujafnaðar.
2. Eigi samningsaðili í alvarlegum erfiðleikum með greiðslujöfnuð eða yfirvofandi hættu er á því er honum heimilt að gera takmarkandi ráðstafanir í viðskiptum, samkvæmt þeim skilmálum sem settir eru í GATT-samningnum frá 1994 og WTO-samkomulaginu um greiðslujöfnunarákvæði í GATT-samningnum frá 1994, sem skulu vara í takmarkaðan tíma og vera án mismununar og ekki ganga lengra en nauðsyn krefur til þess að leysa úr erfiðleikum vegna greiðslujafnaðarins.
3. Samningsaðilinn, sem grípur til ráðstafana samkvæmt þessari grein, skal tilkynna hinum samningsaðilunum um það innan 14 daga frá því að slíkar ráðstafanir eru gerðar.

3. KAFLI

Þjónustuviðskipti.

Grein 3.1

Gildissvið.

1. Þessi kafli á við um ráðstafanir sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti sem ríkisvaldið, svæðisbundin eða staðbundin stjórnvöld eða yfirvöld gera og einnig óopinberar stofnanir sem fara með vald í umboði ríkisvaldsins, svæðisbundinna eða staðbundinna stjórnvalda eða yfirvalda. Hann gildir um allar þjónustugreinar.
2. Þrátt fyrir 1. mgr., að því er varðar flutningaþjónustu í lofti, gildir þessi kafli ekki um ráðstafanir sem hafa áhrif á flugumferðarréttindi eða ráðstafanir sem hafa áhrif á þjónustu sem tengist beint nýtingu flugumferðarréttinda, að undanskildu því sem kveðið er á um í 3. mgr. viðaukans um flutningaþjónustu í lofti í GATS-samningnum. Skilgreiningar í 6. mgr. viðaukans um flutningaþjónustu í lofti í GATS-samningnum eru hér með felldar inn í þennan kafla og eru hluti hans.
3. Ákvæði greina 3.4 til 3.6 eiga ekki við um lög, reglur eða kröfur sem gilda um innkaup opinberra stofnana á þjónustu til handa hinu opinbera og ekki með endursölu eða veitingu þjónustu í hagnaðarskyni í huga.

Grein 3.2

Upptaka ákvæða úr GATS-samningnum.

Þegar kveðið er á um það í þessum kafla að ákvæði úr GATS-samningnum skuli felld inn í þennan kafla og vera hluti hans skal merking hugtaksins „aðili“ í ákvæði GATS-samningsins vera skilið sem „samningsaðili“ og hugtakið „yfirráðasvæði“ í ákvæði GATS-samningsins skal vera skilið sem „svæði“.

Grein 3.3
Skilgreiningar.

Að því er varðar þennan kafla:

- a) eru eftirfarandi skilgreiningar í I. gr. GATS-samningsins hér með felldar inn í þennan kafla og eru hluti hans:
 - i. „þjónustuviðskipti“,
 - ii. „þjónusta“, og
 - iii. „þjónusta sem opinber yfirvöld veita“,
- b) merkir „þjónustuveitandi“ hvern þann aðila sem veitir eða leitar eftir því að veita þjónustu.⁶
- c) „einstaklingur frá öðrum samningsaðila“ merkir:
 - i. að því er varðar EFTA-ríkin: einstaklingur sem hefur fasta búsetu í Hong Kong, sérstjórnarsvæði Alþýðulýðveldisins Kína samkvæmt landsrétti þess og hefur aðsetur á svæði einhvers samningsaðila,
 - ii. að því er varðar Hong Kong, Kína: einstaklingur sem samkvæmt landsrétti EFTA-ríkis er ríkisborgari EFTA-ríkis eða hefur fasta búsetu í EFTA-ríki og hefur aðsetur á svæði einhvers samningsaðila,
- d) „lögaðili hjá öðrum samningsaðila“ merkir lögaðila sem er annaðhvort:
 - i. stofnaður eða skipulagður með öðrum hætti samkvæmt landsrétti fyrrnefnds annars samningsaðila og stundar umtalsverða viðskiptaþjónustu á svæði:
 - (A) hvaða samningsaðila sem er eða
 - (B) einhvers aðila að Alþjóðaviðskiptastofnuninni og er í eigu eða lýtur stjórn einstaklinga hjá fyrrnefndum öðrum samningsaðila eða lögaðila sem uppfylla öll skilyrði i-liðar undirliðar A,
 - eða
 - ii. ef um ræðir þjónustu sem er veitt um viðskiptanærveru þar sem eigandi eða stjórnandi eru:
 - (A) einstaklingar hjá fyrrnefndum öðrum samningsaðila eða
 - (B) lögaðilar hjá fyrrnefndum öðrum samningsaðila sem um getur í undirlið i í d-lið,
- e) eru eftirfarandi skilgreiningar í XXVIII. gr. GATS-samningsins hér með felldar inn í þennan kafla og eru hluti hans:
 - i. „ráðstöfun“,
 - ii. „veiting þjónustu“,
 - iii. „ráðstafanir aðila sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti“,
 - iv. „viðskiptanærvera“,
 - v. „svið“ þjónustu,
 - vi. „þjónusta annars aðila“,
 - vii. „þjónustuveitandi sem hefur fengið einokunaraðstöðu til að veita þjónustu“,
 - viii. „þjónustuneytandi“,
 - ix. „einstaklingur eða lögaðili“,
 - x. „lögaðili“,
 - xi. „í eigu“, „undir stjórn“ og „tengd“ og
 - xii. „beinir skattar“,
- f) „svæði“ merkir:
 - i. að því er varðar EFTA-ríki:
 - (A) landsvæði þess, innhöf og landhelgi og loftrými yfir því í samræmi við reglur þjóðaréttar og
 - (B) svæði utan landhelgi með tilliti til ráðstafana sem gerðar eru í krafti fullveldisréttinda eða lögsögu í samræmi við reglur þjóðaréttar,

6 Ef lögaðili veitir ekki þjónustuna beinlínis eða leitar ekki beinlínis eftir því að veita hana, heldur sé hún veitt á grundvelli annars konar viðskiptanærveru, t.d. gegnum útibú eða umboðsskrifstofu, skal þjónustuveitandinn (þ.e. lögaðilinn), eftir sem áður og á grundvelli slíkrar viðskiptanærveru, hljóta þá meðferð sem þjónustuveitendur hljóta samkvæmt ákvæðum þessa kafla. Meðferð af þeim toga skal ná til þeirrar viðskiptanærveru sem þjónustuveitingin fer um eða sem óskað er eftir að þjónustan sé veitt um og ekki er nauðsynlegt að fyrrnefnd meðferð nái til annarrar starfsemi þjónustuveitandans sem fer fram utan þess svæðis þar sem þjónustan er veitt eða óskað er eftir að hún sé veitt.

- ii. að því er varðar Hong Kong, Kína: land og sjór innan landamæra sérstjórnarsvæðisins Hong Kong, þ.m.t. eyjan Hong Kong, Kowloon, Nýju landsvæðin og hafsvæði Hong Kong,
- iii. að því er varðar Noreg: „svæði“ gildir ekki um norska yfirráðasvæðið Svalbarða.

Grein 3.4

Bestukjaramedferð.

1. Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um ráðstafanir sem eru gerðar í samræmi við VII. gr. GATS-samningsins, samanber þó grein 3.17, þegar í stað og án skilyrða, að því er varðar allar ráðstafanir sem falla undir þennan kafla og hafa áhrif á veitingu þjónustu, veita þjónustu og þjónustuveitendum annars samningsaðila eigi lakari meðferð en hann veitir vegna sambærilegrar þjónustu eða veitir þjónustuveitendum aðila sem ekki er samningsaðili.
2. Meðferð, sem er veitt samkvæmt öðrum gildandi eða komandi samningum sem samningsaðili hefur gert og tilkynnt hefur verið um skv. V. gr. eða V. gr. a í GATS-samningnum, fellur ekki undir 1. mgr.
3. Gangi samningsaðili frá eða geri breytingu á samningi af því tagi sem um getur í 2. mgr. eftir gildistöku þessa samnings skal hann tilkynna hinum samningsaðilunum um það án tafar. Fyrirnefndur samningsaðili skal, að fram kominni beiðni hvaða annars samningsaðila sem er þar um, semja um innleiðingu meðferðar í ákvæði samnings þessa, sem er eigi lakari en sú meðferð sem er veitt samkvæmt slíkum samningi. Slík innleiðing skal tryggja heildarjafnvægi þeirra skuldbindinga sem sérhver samningsaðili hefur undirgengist samkvæmt þessum kafla.
4. Ákvæði 3. mgr. II. gr. GATS-samningsins eiga við um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar þann ávinning sem aðliggjandi lönd hljóta og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans.

Grein 3.5

Markaðsaðgangur.

Samningsaðili skal ekki, með fyrirvara um grein 3.17, viðhalda eða samþykkja, hvort heldur er á grundvelli undirskiptingar svæðis eða á grundvelli alls svæðis, ráðstafanir sem skilgreindar eru eins og í a- til f-lið 2. mgr. XVI. gr. GATS-samningsins,⁷ að því er varðar markaðsaðgang eftir þeim leiðum þjónustuveitingar sem tilgreindar eru í i-lið undirliðar a í grein 3.3.

Grein 3.6

Innlend meðferð.

1. Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um grein 3.17, veita þjónustu og þjónustuveitendum annarra samningsaðila eigi óhagstæðari meðferð, að því er varðar allar ráðstafanir sem hafa áhrif á veitingu þjónustunnar, en hann veitir þegar um ræðir samsvarandi þjónustu og þjónustuveitendur hans sjálfs.⁸
2. Samningsaðili getur uppfyllt kröfur 1. mgr. með því að veita þjónustu og þjónustuveitendum annars samningsaðila meðferð sem er að formi til sams konar eða ólík þeirri sem hann veitir þegar um ræðir samsvarandi þjónustu og þjónustuveitendum hans sjálfs.
3. Meðferð, sem er að formi til sams konar eða ólík, skal talin óhagstæðari ef hún breytir samkeppnis skilyrðum til hagsbóta fyrir þjónustu eða þjónustuveitendur samningsaðilans miðað við samsvarandi þjónustu eða þjónustuveitendur annars samningsaðila.

⁷ Ef annað kemur ekki fram í skrá samningsaðila um fyrirvara í X. viðauka, að því er varðar markaðsaðgang, þar sem flutningur fjármagns yfir landamæri er mikilvægur hluti þjónustu sem er veitt eftir þeim leiðum sem um getur í a-lið 2. undirgreinar í I. gr. GATS-samningsins, er sá samningsaðili hér með skuldbundinn til að leyfa slíka fjármagnsflutninga. Ef annað er ekki tekið fram í skrá samningsaðila um fyrirvara í X. viðauka, að því er varðar markaðsaðgang, þar sem þjónusta er veitt eftir þeim leiðum sem um getur í c-lið 2. undirgreinar í I. gr. GATS-samningsins, er sá samningsaðili hér með skuldbundinn til að leyfa tengda fjármagnsflutninga inn á sitt svæði.

⁸ Þessa grein skal eigi túlka þannig að samningsaðilum beri að framkvæma jöfnunaraðgerðir vegna innbyggðrar verri samkeppnisstöðu sem stafar af því að um erlenda þjónustu eða þjónustuveitanda er að ræða.

Grein 3.7

Innlendar reglur.

1. Sérhver samningsaðili skal sjá til þess að öllum ráðstöfunum, sem hafa almennt gildi og áhrif á þjónustuviðskipti, sé beitt á sanngjarnan, hlutlægan og óhlutdrægan hátt.
2. Sérhver samningsaðili skal, að beiðni þjónustuveitanda sem aðgerðir hafa áhrif á, viðhalda eða stofna eins fljótt og unnt er, dómstól, gerðardóm eða stjórnsludómstól eða koma á málsmæðferð, þar sem stjórnsluákvæðanir, sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti, verða endurskoðaðar með skjóttum hætti og gripið til viðeigandi úrræða ef slíkt telst réttmætt. Ef slík málsmæðferð er ekki óháð þeirri stofnun sem tekur viðkomandi stjórnsluákvörðun skal samningsaðilinn sjá til þess að málsmæðferðin feli í reynd í sér hlutlæga og óhlutdræga endurskoðun.
3. Þar sem gerð er krafa um að sérstaka heimild þurfi til að veita þjónustu skulu lögbær yfirvöld hvers samningsaðila tilkynna viðkomandi umsækjanda um afgreiðslu umsóknarinnar, innan hæflegs tíma eftir að framlögð umsókn er talin uppfylla ákvæði landslaga. Lögbær yfirvöld samningsaðilans skulu, að beiðni umsækjandans, veita upplýsingar um stöðu umsóknarinnar án ástæðulausra tafa.
4.
 - a) Meðan þess er beðið að niðurstöður skv. c-lið 4. mgr. séu teknar upp í samning þennan, skal hver samningsaðili tryggja að ráðstafanir, sem varða hæfniskröfur og málsmæðferð, tækni- staðla og kröfur um leyfisveitingu, sem eru samþykktar eða viðhaldið séu:
 - i. byggðar á hlutlægum og gagnsæjum viðmiðunum, svo sem hæfni og getu til að veita þá þjónustu sem um ræðir og
 - ii. í tilviki leyfisveitingar, hamli því ekki í sjálfu sér að þjónusta verði veitt.
 - b) Ákvæði þessarar málsgreinar gilda ekki um geira eða undirgeira þar sem samningsaðili hefur engar skuldbindingar varðandi markaðsaðgang og innlenda meðferð samkvæmt viðbæti við X. viðauka.
 - c) Ef niðurstöður samningaviðræðna samkvæmt 4. mgr. VI. gr. GATS-samningsins öðlast gildi, skulu samningsaðilar yfirfara í sameiningu slíkar niðurstöður og ákveða upptöku slíkra niðurstæðna í þennan samning.
 - d) Samningsaðilar staðfesta réttindi sín og skyldur samkvæmt VI. gr. GATS-samningsins.
5. Þegar ákvarðað er hvort samningsaðili uppfylli skyldur skv. 4. mgr. skal tekið tillit til alþjóðlegra staðla viðkomandi alþjóðastofnana⁹ sem viðkomandi samningsaðili notar.
6. Sérhver samningsaðili skal koma á fullnægjandi málsmæðferð til að sannprófa menntun og hæfi fagfólks annarra samningsaðila.

Grein 3.8

Viðurkenning.

1. Sérhver samningsaðili skal, til þess að uppfylla megi viðeigandi staðla hans eða viðmiðanir við- vikjandi heimildum, leyfum eða vottun til handa þjónustuveitendum, að hluta til eða öllu leyti, taka til athugunar, með tilhlýðilegum hætti, sérhverja beiðni annars samningsaðila um að viður- kenna menntun eða reynslu, sem hefur verið aflað hjá síðarnefnda samningsaðilanum, uppfylltar kröfur þar eða leyfi eða vottun sem síðarnefndi samningsaðilinn hefur veitt. Slíka viðurkenningu má byggja á samningi eða samkomulagi við fyrrnefndan annan samningsaðila eða veita einhliða að öðrum kosti.
2. Ef samningsaðili viðurkennir, með samningi eða samkomulagi, menntun eða reynslu, uppfylltar kröfur eða leyfi eða vottun, sem er veitt hjá aðila, sem er ekki samningsaðili, skal sá samningsaðili veita öðrum samningsaðila næg tækifæri til að semja um aðild að slíkum fyrirliggjandi eða síðari samningi eða samkomulagi eða semja við hann með sambærilegum samningum eða samkomu- lagi. Ef viðurkenning samningsaðila er einhliða skal hann veita öðrum samningsaðila næg tæki- færi til að sýna fram á að viðurkenna beri einnig menntun eða fengna reynslu, uppfylltar kröfur eða leyfi eða vottun sem er veitt á svæði fyrrnefnds annars samningsaðila.

9 Hugtakið „viðkomandi alþjóðastofnun“ vísar til alþjóðastofnana sem samningsaðilum er frjálst að eiga aðild að.

3. Allir slíkir samningar eða samkomulag eða einhliða viðurkenning skal vera í samræmi við viðeigandi ákvæði samningsins um Alþjóðaviðskiptastofnunina, einkum 3. mgr. VII. gr. GATS-samningsins.

Grein 3.9

För einstaklinga.

1. Grein þessi gildir um ráðstafanir sem hafa áhrif á einstaklinga, sem eru þjónustuveitendur hjá samningsaðila, og einstaklinga hjá samningsaðila, sem þjónustuveitandi hjá samningsaðila ræður til starfa, með tilliti til þess að veita þjónustu.
2. Þessi kafli gildir hvorki um ráðstafanir, sem hafa áhrif á einstaklinga, sem leita eftir aðgangi að vinnumarkaði hjá samningsaðila, né ráðstafanir varðandi ríkisfang eða fasta búsetu, aðsetur eða fasta atvinnu.
3. Leyfa skal einstaklingum, sem falla undir skrá EFTA-ríkjanna um fyrirvara samkvæmt X. viðauka eða samkvæmt skrá Hong Kong, Kína yfir skuldbindingar um för einstaklinga samkvæmt X. viðauka, að veita þjónustu í samræmi við skilmála þeirrar skrár.
4. Ákvæði þessa kafa koma ekki í veg fyrir að samningsaðili geri ráðstafanir til að setja reglur um för einstaklinga annars samningsaðila inn á svæði sitt eða tímabundna dvöl þeirra þar, þ.m.t. nauðsynlegar ráðstafanir til að vernda landamæri sín og tryggja skipulega för einstaklinga yfir þau, að því tilskildu að slíkar ráðstafanir séu ekki gerðar með þeim hætti að geri að engu eða skerði ávinning sem aðila fellur í skaut eftir skilmálum sem settir eru fram í skrá EFTA-ríkjanna um fyrirvara samkvæmt X. viðauka og skrá Hong Kong, Kína um för einstaklinga samkvæmt X. viðauka.¹⁰

Grein 3.10

Gagnsæi.

Ákvæði 1. og 2. mgr. III. gr. og III. gr. a í GATS-samningnum eiga við um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er gagnsæi varðar og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans.

Grein 3.11

Einokun og þjónustuveitendur með einkarétt.

Ákvæði 1., 2. og 5. mgr. VIII. gr. GATS-samningsins gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar einokun og þjónustuveitendur með einkarétt og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans.

Grein 3.12

Viðskiptahættir.

Ákvæði IX. gr. GATS-samningsins gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar viðskiptahætti og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans.

Grein 3.13

Styrkir.

1. Samningsaðili, sem telur að styrkveitingar annars samningsaðila hafi skaðað sig, getur óskað eftir sérstöku samráði um það við þann samningsaðila. Samningsaðilinn, sem beiðni um samráð er beint til, skal ganga til samráðs.¹¹
2. Samningsaðilarnir skulu endurskoða allar verklagsreglur, samþykktar skv. XV. gr. GATS-samningsins, með það í huga að fella þær undir þennan kafla.

¹⁰ Þó krafist sé vegabréfsáritunar fyrir einstaklinga samningsaðila en ekki annars samningsaðila eða aðila sem er ekki samningsaðili skal eigi lita svo á að verið sé að gera að engu eða skerða ávinning annars samningsaðila samkvæmt skilmálum þessa kafa.

¹¹ Sá skilningur ríkir að samráð skv. 1. mgr. hafi engin áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna skv. 10. kafla eða samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála.

Grein 3.14

Greiðslur og yfirfærslur.

1. Samningsaðili skal ekki takmarka yfirfærslur og greiðslur milli ríkja í yfirstandandi viðskiptum við annan samningsaðila, nema við þær aðstæður sem fyrirséðar eru skv. grein 3.15.
2. Ekkert í þessum kafla hefur áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna samkvæmt greinum samningsins um Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, (hér á eftir nefndur „Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn“), þ.m.t. ráðstafanir í gjaldeyrismálum sem eru í samræmi við greinar þess samnings, að því tilskildu að samningsaðili takmarki ekki fjármagnsviðskipti með þeim hætti að fari ekki saman við skuldbindingar um slík viðskipti samkvæmt þessum kafla, nema samkvæmt grein 3.15 eða að beiðni Alþjóðagjaldeyrissjóðsins.

Grein 3.15

Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.

1. Samningsaðilar skulu leitast við að komast hjá því að setja á takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.
2. Takmarkanir í því skyni að tryggja greiðslujöfnuð, sem samningsaðili samþykkir eða viðheldur samkvæmt eða í samræmi við XII. gr. GATS-samningsins, gilda samkvæmt ákvæðum þessa kafla.

Grein 3.16

Undantekningar.

Ákvæði XIV. gr. og 1. mgr. XIV. gr. a í GATS-samningnum gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar almennar undantekningar og undantekningar af öryggisástandum og eru þau hér með felld inn í samning þennan og eru hluti hans.

Grein 3.17

Skrár yfir fyrirvara og skuldbindingar.

1. Ákvæði greina 3.4 til 3.6 skulu ekki gilda um:
 - a) gildandi ráðstafanir sem samningsaðili getur viðhaldið, endurnýjað hvenær sem er eða breytt án þess að draga úr samræmi þeirra við greinar 3.4 til 3.6, að því er varðar EFTA-ríki í samræmi við skrá um fyrirvara skv. X. viðauka og að því er varðar Hong Kong, Kína í samræmi við fyrstu skrá um fyrirvara skv. X. viðauka og
 - b) ráðstafanir sem samningsaðili getur samþykkt, viðhaldið eða breytt, að því er varðar EFTA-ríki í samræmi við skrá um fyrirvara skv. X. viðauka og að því er varðar Hong Kong, Kína í samræmi við aðra skrá um fyrirvara skv. X. viðauka.
2. Skuldbindingar samningsaðila samkvæmt grein 3.9 eru settar fram í skrá um fyrirvara samkvæmt X. viðauka að því er varðar EFTA-ríki og í skrá yfir skuldbindingar um för einstaklinga samkvæmt X. viðauka að því er varðar Hong Kong, Kína.

Grein 3.18

Breytingar á skráum yfir fyrirvara og skuldbindingar.

Samningsaðili, sem hyggst breyta fyrirvörum og skuldbindingum samkvæmt viðbæti við X. viðauka, skal fylgja þeirri málsmeðferð sem sameiginlega nefndin skal samþykkja innan 12 mánaða frá því að samningur þessi öðlast gildi.

Grein 3.19

Endurskoðun.

Samningsaðilarnir skulu, með það að markmiði að gera þjónustuviðskipti sín á milli enn fjálsari, endurskoða, á tveggja ára fresti hið minnsta eða oftár sé samkomulag þar um, skrár sínar samkvæmt X. viðauka, að teknu sérstöku tilliti til einhliða aukningar viðskiptafrelsis og til yfirstandandi vinnu á vegum Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar. Fyrsta endurskoðun af því tagi skal fara fram eigi síðar en þremur árum eftir að samningur þessi öðlast gildi.

Grein 3.20

Tengsl við samninga um fjárfestingar og skattamál.

Ákvæði þessa kafla eru með fyrirvara um hvernig aðrir milliríkjasamningar um fjárfestingar og skattamál, sem Hong Kong, Kína og eitt eða fleiri EFTA-ríki eru aðilar að, eru túlkaðir eða þeim beitt.¹²

Grein 3.21

Viðaukar.

Eftirfarandi viðaukar eru óaðskiljanlegur hluti af þessum kafla:

- a) VII. viðauki að því er varðar verklagsreglur um innlenda reglusetningu,¹³
- b) VIII. viðauki að því er varðar fjármálaþjónustu,
- c) IX. viðauki að því er varðar fjarskiptaþjónustu og
- d) X. viðauki sem inniheldur skrárnar yfir fyrirvara og skuldbindingar.

4. KAFLI

Fjárfestingar.

Grein 4.1

*Gildissvið.*¹⁴

1. Þessi kafli gildir um viðskiptanærveru í öðrum geirum en þjónustugeirum sem falla undir 3. kafla.¹⁵
2. Ákvæði þessa kafla hafa ekki áhrif á hvernig aðrir milliríkjasamningar um fjárfestingar og skattamál, sem eitt eða fleiri EFTA-ríki og Hong Kong, Kína eru aðilar að, eru túlkaðir eða hvernig þeim er beitt.¹⁶

Grein 4.2

Skilgreiningar.

Í þessum kafla er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

- a) „lögaðili“ merkir aðila að lögum sem er stofnaður eða skipulagður með öðrum hætti samkvæmt landsrétti, í hagnaðarskyni eða í öðrum tilgangi, hvort sem er í einkaeign eða í eigu hins opinbera, þar á meðal hlutafélög, sjóðir, sameignarfélög, fyrirtæki um sameiginlegt verkefni, einkafyrirtæki eða samtök,
- b) „lögaðili annars samningsaðila“ merkir lögaðila sem er stofnaður eða skipulagður með öðrum hætti samkvæmt landsrétti þess samningsaðila og stundar umtalsverð viðskipti hjá einhverjum samningsaðila,
- c) „einstaklingur“ merkir:
 - i. gagnvart EFTA-ríki, einstaklingur sem hefur ríkisfang hjá því EFTA-ríki eða hefur þar fasta búsetu samkvæmt landsrétti,
 - ii. gagnvart Hong Kong, Kína, einstaklingur sem hefur fasta búsetu í Hong Kong, sérstjórnarsvæði Alþýðulýðveldisins Kína samkvæmt landsrétti,
- d) „viðskiptanærvera“ merkir hvers konar viðskiptastarfsemi, meðal annars:
 - i. með stofnun, kaupum á eða áframhaldandi rekstri lögaðila eða
 - ii. með myndun eða áframhaldandi rekstri útibús eða umboðsskrifstofu, hjá öðrum samningsaðila í því skyni að stunda atvinnustarfsemi.

12 Sá skilningur ríkir að ekki sé unnt að beita neinni tilhögun á lausn deilumála í samningi um fjárfestingarvernd, sem eitt eða fleiri EFTA-ríki og Hong Kong, Kína eru aðilar að, vegna meints brots á ákvæðum þessa kafla.

13 Þessi viðauki gildir gagnvart Hong Kong, Kína, Íslandi, Liechtenstein og Sviss, en ekki Noregi.

14 Sá skilningur ríkir að ekkert í þessum kafla skuli túlka á þann hátt að feli í sér skuldbindingar að því er varðar mál tengd fjárfestingarvernd, svo sem vernd gegn eignarnámi, full vernd og öryggi og önnur mál tengd fjárfestingarvernd.

15 Sá skilningur ríkir að þjónusta, sem er sérstaklega undanþegin gildissviði 3. kafla, falli ekki undir gildissvið þessa kafla.

16 Sá skilningur ríkir að ekki sé unnt að beita neinni tilhögun á lausn deilumála í samningi um fjárfestingarvernd, sem eitt eða fleiri EFTA-ríki og Hong Kong, Kína eru aðilar að, vegna meints brots á ákvæðum þessa kafla.

Grein 4.3

Innlend meðferð.

Hver samningsaðili skal veita lögaðilum og einstaklingum annars samningsaðila og viðskiptanærveru þessara aðila meðferð sem er ekki óhagstæðari en sú sem hann veitir, við líkar aðstæður, eigin lögaðilum og einstaklingum og viðskiptanærveru þeirra.

Grein 4.4

Fyrirvarar.

- Ákvæði greinar 4.3 gilda ekki um:
 - fyrirvara sem samningsaðili setur í XI. viðauka,
 - breytingu á fyrirvara sem fellur undir undirlið a, að því marki sem breytingin gerir það ekki að verkum að fyrirvarinn samrýmist síður grein 4.3 og
 - nýja fyrirvara sem samningsaðili samþykkir og eru felldir inn í XI. viðauka og hafa ekki áhrif á heildarumfang skuldbindinga þess samningsaðila samkvæmt þessum samningi, að því marki sem slíkir fyrirvarar samrýmast ekki grein 4.3.
- Samningsaðilarnir skuldbinda sig, sem lið í þeirri endurskoðun sem kveðið er á um í grein 4.10, til að endurskoða stöðu þeirra fyrirvara sem settir eru fram í XI. viðauka á a.m.k. þriggja ára fresti með það að markmiði að fækka slíkum fyrirvörum eða fella þá niður.
- Samningsaðila er hvenær sem er heimilt, annaðhvort að fenginni beiðni annars samningsaðila eða einhliða, að fella niður fyrirvara sem tíundaðir eru í XI. viðauka, í heild eða að hluta, með skriflegri tilkynningu til annarra samningsaðila.
- Samningsaðila er hvenær sem er heimilt að fella nýjan fyrirvara inn í XI. viðauka í samræmi við undirlið c í 1. mgr. með skriflegri tilkynningu til annarra samningsaðila. Þegar öðrum samningsaðila berst skrifleg tilkynning af því tagi geta þeir óskað eftir að efnt verði til samráðs um fyrirvarann. Samningsaðilinn, sem fellir inn nýjan fyrirvara, skal, að fram kominni skriflegri beiðni samningsaðila, eiga samráð við samningsaðilann, sem leggur fram beiðnina, innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar.¹⁷

Grein 4.5

Lykilstarfsmenn.

- Hver samningsaðili skal, með fyrirvara um ákvæði landslaga sinna, leitast við að veita einstaklingum annars samningsaðila, sem hafa komið á eða vilja koma á viðskiptanærveru hjá fyrrnefnda samningsaðilanum, og lykilstarfsmönnum einstaklinga eða lögaðila annars samningsaðila, heimild til tímabundinnar komu til og dvalar hjá fyrrnefnda samningsaðilanum í því skyni að stunda atvinnustarfsemi í tengslum við viðskiptanærveru.
- Hver samningsaðili skal, með fyrirvara um ákvæði landslaga sinna, leitast við að heimila einstaklingum eða lögaðilum frá öðrum samningsaðila, og viðskiptanærveru þeirra, að ráða til sín, í tengslum við viðskiptanærveru, starfsmenn í lykilstöður að eigin vali, óháð þjóðerni og ríkisfangi, að því tilskildu að þessir lykilstarfsmenn hafi heimild til komu, dvalar og atvinnu hjá þeim samningsaðila og að viðkomandi starf sé með þeim skilmálum, skilyrðum og tímamörkum sem felast í heimildinni sem er veitt slíkum lykilstarfsmönnum.
- Samningsaðilarnir skulu, með fyrirvara um landsrétt hvers og eins, leitast við að veita heimild til að koma til og dvelja tímabundið á yfirráðasvæði sínu og láta maka og ólöggráða börnum einstaklings, sem hefur verið veitt tímabundin heimild til að koma og dvelja þar og atvinnuleyfi skv. 1. og 2. mgr., í té nauðsynleg staðfestingarskjöl. Maka og ólöggráða börnum fyrrnefnds einstaklings skal veitt dvalarleyfi til jafns við hann.

Grein 4.6

Réttur til reglusetningar.

- Ekkert í þessum kafla ber að túlka svo að meini samningsaðila að samþykkja, viðhalda eða framfylgja ráðstöfunum, sem samræmast ákvæðum þessa kafla og eru í almannabágu, t.d. ráðstöfunum

¹⁷ Sá skilningur ríkir að samráð skv. 4. mgr. hafi engin áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna skv. 10. kafla eða samkvæmt samkomulagi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála.

til þess að mæta heilbrigðis-, öryggis- eða umhverfissjónarmiðum og ráðstöfunum sem horfa til hagsýni.

2. Samningsaðili ætti ekki að falla frá slíkum ráðstöfunum eða víkja frá þeim með öðrum hætti, eða bjóðast til slíks, til að hvetja til að stofnað verði til viðskiptanærveru samningsaðila eða aðila, sem ekki er samningsaðili, að hennar verði aflað, við hana aukið eða henni viðhaldið hjá þeim samningsaðila.

Grein 4.7

Greiðslur og yfirfærslur.

1. Samningsaðili skal ekki, nema við þær aðstæður sem tilgreindar eru í grein 4.8, takmarka hlaupandi greiðslur og fjármagnsflutninga sem tengjast starfsemi vegna viðskiptanærveru í geirum sem tilheyra ekki þjónustugeira.
2. Ekkert í þessum kafla hefur áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna samkvæmt efnisgreinum samningsins um Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, þ.m.t. ráðstafanir í gjaldeyrismálum sem eru í samræmi við efnisgreinar samningsins um Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, að því tilskildu að samningsaðili setji engar takmarkanir á fjármagnsviðskipti sem ekki samrýmast skuldbindingum hans samkvæmt þessum kafla.

Grein 4.8

Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.

1. Samningsaðilar skulu leitast við að komast hjá því að setja á takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.
2. Ákvæði 1. til 3. mgr. XII. gr. GATS-samningsins gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar fyrrnefndar takmarkanir og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans, að breyttu breytanda.
3. Samningsaðili, sem grípur til eða viðheldur áðurnefndum takmörkunum, skal þegar í stað tilkynna sameiginlegu nefndinni um það.

Grein 4.9

Undantekningar.

Ákvæði XIV. gr. og 1. mgr. XIV. gr. a í GATS-samningnum gilda um réttindi og skyldur samningsaðilanna að því er varðar almennar undantekningar og undantekningar af öryggisástandum og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans, að breyttu breytanda.

Grein 4.10

Endurskoðun.

Endurskoða skal þennan kafla reglubundið á vettvangi sameiginlegu nefndarinnar með tilliti til þess að þróa frekar skuldbindingar samningsaðilanna.

5. KAFLI

Hugverkavernd.

Grein 5

Hugverkavernd.

1. Samningsaðilunum ber að gera ráðstafanir til að veita og tryggja nægilega og árangursríka vernd hugverkaréttinda án mismununar, þar með taldar ráðstafanir til að vernda þessi réttindi gegn brotum, einkum eftirlíkingu og ólöglegri nýtingu, í samræmi við ákvæði þessarar greinar, XII. viðauka og þá alþjóðasamninga sem um getur í honum.
2. Að því er varðar vernd hugverkaréttinda skulu samningsaðilarnir ekki veita ríkisborgurum¹⁸ annarra samningsaðila óhagstæðari meðferð en þeir veita eigin ríkisborgurum. Undanþágur frá þessari skuldbindingu skulu veittar í samræmi við efnisleg ákvæði 3. og 5. gr. samnings

¹⁸ Í þessum kafla gildir hugtakið „ríkisborgari“ eins og það er túlkað í 1. neðanmálsgrein samningsins um hugverkarett í viðskiptum.

Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um hugverkarétt í viðskiptum (hér á eftir nefndur „samningurinn um hugverkarétt í viðskiptum“).

3. Að því er varðar vernd hugverkaréttinda skulu samningsaðilarnir ekki veita ríkisborgurum annarra samningsaðila lakari meðferð en þeir veita ríkisborgurum annarra ríkja sem eru ekki samningsaðilar. Undanþágur frá þessari skuldbindingu skulu vera í samræmi við efnisákvæði samningsins um hugverkarétt í viðskiptum, einkum 4. og 5. gr.
4. Samningsaðilarnir samþykkja, að fram kominni beiðni samningsaðila innan sameiginlegu nefndarinnar, að endurskoða ákvæði þessarar greinar og XII. viðauka með það í huga að þróa fullnægjandi vernd og framkvæmd.

6. KAFLI

Opinber innkaup.

Grein 6

Opinber innkaup.

1. Ákvæði samningsins um Alþjóðaviðskiptastofnunina um opinber innkaup taka til réttinda og skuldbindinga samningsaðilanna að því er varðar opinber innkaup, þ.e. ákvæða sem er að finna í þeim samningum Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar sem gilda milli Hong Kong, Kína og viðkomandi EFTA-ríkis og eru þau hér með felld inn í þennan kafla og eru hluti hans, að breyttu breytanda.
2. Samningsaðilarnir skulu vinna saman innan sameiginlegu nefndarinnar með það að markmiði að bæta aðgengi birgja sinna að mörkuðum hvers annars fyrir opinber innkaup og að auka gagnsæi í opinberum innkaupum.

7. KAFLI

Samkeppni.

Grein 7.1

Reglur um samkeppni fyrirtækja.

1. Samningsaðilar viðurkenna að tilteknir starfshættir eða háttsemi fyrirtækja, sem miðar að því eða hefur þau áhrif að koma í veg fyrir, takmarka eða raska samkeppni, samrýmist ekki samningi þessum að því leyti sem þær eða hún kann að hafa áhrif á viðskipti milli samningsaðilanna.
2. Eigi skal túlka 1. mgr. þannig að nokkrar beinar skuldbindingar fyrirtækja stofnist.
3. Hlutaðeigandi samningsaðilar skulu vinna saman og hafa samráð um samkeppnishamlandi starfshætti eins og tilgreint er í 1. mgr.
4. Ef samstarf og samráð í samræmi við 3. mgr. leiðir ekki til fullnægjandi niðurstöðu getur sá samningsaðili sem málið snertir óskað eftir að fram fari samráð innan sameiginlegu nefndarinnar í því skyni að finna gagnvirka og ásættanlega lausn. Hlutaðeigandi samningsaðilar skulu veita sameiginlegu nefndinni alla nauðsynlega aðstoð við að rannsaka málið.
5. Enginn samningsaðili getur beitt málsmeðferð við lausn deilumála samkvæmt samningi þessum í málum sem rísa vegna eða varða ákvæði þessa kafla.

Grein 7.2

Endurskoðun.

Samningsaðilar samþykkja að endurskoða ákvæði þessa kafla á vettvangi sameiginlegu nefndarinnar í því skyni að stíga næstu skref í ljósi fyrirsjáanlegrar þróunar. Fyrsta endurskoðun skal fara fram innan þriggja ára eftir gildistöku þessa samnings.

8. KAFLI

Viðskipti og umhverfismál.

Grein 8.1

Samhengi og markmið.

1. Samningsaðilar minna á Stokkhólmsyfirlýsinguna um umhverfismál frá 1972, Ríó-yfirlýsinguna um umhverfi og þróun frá 1992, dagskrá 21 um umhverfi og þróun frá 1992 og Jóhannesborgaráætlunina um sjálfbæra þróun frá 2002.

2. Samningsaðilarnir viðurkenna að efnahagsleg þróun, félagsleg þróun og umhverfisvernd eru þættir sem eru innbyrðis háðir og styðja við sjálfbæra þróun með gagnkvæmum hætti. Þessir þættir leiða í ljós, með ákveðnum hætti, að nánara samstarf í efnahagsmálum getur haft veruleg áhrif í þá veru að stuðla að sjálfbærri þróun.
3. Samningsaðilarnir áréttu þá skuldbindingu sína að stuðla að þróun alþjóðlegra og tvíhliða viðskipta með markmið sjálfbærrar þróunar að leiðarljósi og að fella það markmið inn í viðskiptatengsl samningsaðilanna þannig að það endurspeglar í þeim.

Grein 8.2

Gildissvið.

Þessi kafli gildir, nema kveðið sé á um annað í kaflanum sjálfum, um ráðstafanir sem samningsaðilarnir samþykkja eða viðhalda og snerta viðskipta- og fjárfestingatengda þætti umhverfismála.

Grein 8.3

Réttur til reglusetningar og verndarstig.

1. Réttur hvers samningsaðila til að ákveða eigið stig umhverfisverndar og samþykkja eða breyta í því sambandi landsrétti sínum og stefnumálum, þannig að samræmist samningi þessum, er viðurkenndur. Sérhver samningsaðili mun þannig leitast við að tryggja að landsréttur hans, stefnumál og starfshættir kveði á um og hvetji til ríkrar umhverfisverndar í samræmi við samræmdar kröfur, meginreglur og samninga er um getur í grein 8.5 og mun kappkosta að bæta enn frekar þá vernd sem landréttur kveður á um og birtist í stefnumálum hans.
2. Samningsaðilarnir viðurkenna mikilvægi þess að taka tillit til viðeigandi vísindalegra, tæknilegra og annarra upplýsinga og viðeigandi alþjóðlegra staðla, viðmiðunarreglna og tilmæla, þegar þeir undirbúa og gera ráðstafanir á sviði umhverfisverndar sem hafa áhrif á viðskipti og fjárfestingar þeirra í milli.

Grein 8.4

Verndunarstigi upphaldið þegar lögum, reglugerðum eða stöðlum er beitt og þeim framfylgt.

1. Samningsaðilar munu framfylgja lögum sínum, reglugerðum og stöðlum um umhverfismál á nákvæman hátt.
2. Samningsaðili mun ekki, með fyrirvara um ákvæði greinar 8.3:
 - a) draga úr eða lækka stig umhverfisverndar, sem kveðið er á um í lögum, reglugerðum eða stöðlum, eingöngu í þeim tilgangi að hvetja til fjárfestinga frá öðrum samningsaðila eða að leita eftir eða auka samkeppnisyfirburði í viðskiptum framleiðenda eða þjónustuveitenda sem stunda rekstur hjá þeim samningsaðila eða
 - b) fella niður eða víkja með öðrum hætti frá, eða bjóðast til að fella niður eða víkja með öðrum hætti frá, slíkum lögum, reglugerðum eða stöðlum til þess að hvetja til fjárfestinga frá öðrum samningsaðila eða að leita eftir eða auka samkeppnisyfirburði í viðskiptum framleiðenda eða þjónustuveitenda sem stunda rekstur hjá þeim samningsaðila.

Grein 8.5

Marghliða samningar um umhverfismál og meginreglur.

Samningsaðilarnir áréttu skuldbindingu sína þess efnis að innleiða, með skilverkum hætti, í landsrétt og starfshætti hvers og eins fjölhliða samninga um umhverfismál, sem gilda fyrir þá, jafnframt aðild sína að meginreglum um umhverfismál sem birtast í alþjóðlegum gerningum sem um getur í grein 8.1.

Grein 8.6

Efling viðskipta og fjárfestinga sem umhverfið nýtur góðs af.

1. Samningsaðilarnir munu kappkosta að greiða fyrir og stuðla að fjárfestingum og viðskiptum og útbreiðslu vöru og þjónustu sem umhverfið nýtur góðs af, þ.m.t. umhverfistækni, sjálfbær,

endurnýjanleg orka, orkunýtni og umhverfismerktar vörur og þjónusta, og jafnframt taka til skoðunar aðrar viðskiptahindranir en tolla að því er slíkar vörur og þjónusta varðar.

2. Samningsaðilarnir munu kappkosta að greiða fyrir og stuðla að fjárfestingum og viðskiptum og útbreiðslu vöru og þjónustu sem ýta undir sjálfbæra þróun.¹⁹
3. Samningsaðilarnir munu greiða fyrir, eftir því sem við á, samstarfi milli fyrirtækja með tilliti til vöru, þjónustu og tækni sem ýta undir sjálfbæra þróun og koma umhverfinu til góða.

Grein 8.7

Samstarf á alþjóðavettvangi.

Samningsaðilarnir munu kappkosta að efla samstarf sín á milli um viðskipti og umhverfismál á þeim alþjóðavettvangi þar sem fjallað er um þau málefni og þeir eru þátttakendur.

Grein 8.8

Framkvæmd og samráð.

1. Samningsaðilarnir skulu tiltaka þær stjórnsýslustofnanir sem þjóna sem tengiliðir að því er efnisatriði þessa kafla varðar.
2. Samningsaðili getur, fyrir milligöngu þeirra tengiliða sem um getur í 1. mgr., óskað eftir samráði við sérfræðinga eða samráði innan sameiginlegru nefndarinnar vegna hvaða máls sem er sem upp kann að koma í tengslum við ákvæði þessa kafla. Samningsaðilarnir skulu gera sitt ítrasta til þess að finna lausn á málinu sem gagnkvæm sátt er um.
3. 10. kafli á ekki við um þennan kafla.

Grein 8.9

Endurskoðun.

Samningsaðilarnir skulu, að fenginni beiðni frá samningsaðila, leggja mat á, innan sameiginlegru nefndarinnar, hvernig hefur miðað að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í þessum kafla og taka til athugunar alþjóðlega þróun á þessu sviði til þess að koma megi auga á þau svið þar sem frekari aðgerðir gætu stuðlað að þessum markmiðum.

9. KAFLI

Stofnanaákvæði.

Grein 9.1

Sameiginlega nefndin.

1. Samningsaðilarnir setja hér með á stofn sameiginlegra nefnd EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína og skal hún skipuð fulltrúum hvers og eins samningsaðila. Fulltrúar samningsaðilanna skulu vera háttsettir embættismenn, sem þeir tilnefna í þessu skyni.
2. Sameiginlega nefndin skal:
 - a) hafa yfirumsjón með og endurskoða framkvæmd þessa samnings,
 - b) endurskoða reglulega þann kost að afnema enn frekar viðskiptahindranir og aðrar takmarkandi reglur í viðskiptum milli EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína,
 - c) hafa umsjón með frekari þróun þessa samnings,
 - d) hafa yfirumsjón með starfi allra undirnefnda og vinnuhópa sem eru stofnsett samkvæmt samningi þessum,
 - e) leitast við að leysa ágreining, sem kann að rísa um túlkun eða beitingu ákvæða þessa samnings, án þess að það hafi áhrif á tilhögun á lausn deilumála skv. 10. kafla og
 - f) taka til umfjöllunar hvert það mál annað sem gæti haft áhrif á framkvæmd þessa samnings.
3. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að skipa undirnefndir og vinnuhópa sem hún telur þörf á sér til aðstoðar við störfin. Undirnefndirnar og vinnuhóparnir skulu starfa í umboði sameiginlegru nefndarinnar, nema kveðið sé sérstaklega á um annað í þessum samningi.
4. Sameiginlega nefndin tekur ákvarðanir eins og kveðið er á um í þessum samningi og getur lagt fram tilmæli sem eru samþykkt með samhljóða samþykki.

¹⁹ Nefna má vörur og þjónustu, sem áætlanir um réttmæta og siðferðilega viðskiptahætti taka til, svo dæmi sé tekið.

5. Sameiginlega nefndin skal koma saman innan eins árs frá gildistöku þessa samnings. Upp frá því skal hún koma saman þegar nauðsyn krefur, en að öllu jöfnu annað hvert ár. Fundir nefndarinnar fara fram undir sameiginlegri formennsku fulltrúa EFTA-rikjanna og fulltrúa Hong Kong, Kína. Sameiginlega nefndin setur sér starfsreglur.
6. Sérhver samningsaðili getur, hvenær sem er og með skriflegri tilkynningu til hinna samningsaðilanna, farið fram á að sérstakur fundur sé haldinn í sameiginlegu nefndinni. Slíkur fundur skal haldinn innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar, nema samningsaðilar komi sér saman um annað.
7. Sameiginlega nefndin fjallar um tillögur að breytingum á samningi þessum sem samningsaðili leggur fram. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að breyta viðaukunum og viðbættunum við þennan samning og getur, með fyrirvara um 8. mgr., kunngert þann dag sem slík ákvörðun öðlast gildi. Staðfesta ber breytingar á öðrum hlutum þessa samnings og þær skulu öðlast gildi samkvæmt ákvæðum greinar 11.5.
8. Ef fulltrúi samningsaðila í sameiginlegu nefndinni hefur staðfest ákvörðun um breytingu á viðauka eða viðbæti í samræmi við 7. mgr., með fyrirvara um að innlend stjórnskipuleg skilyrði hans séu uppfyllt, skal ákvörðunin öðlast gildi á þeim degi þegar síðasti samningsaðilinn tilkynnir að innlend skilyrði hans hafi verið uppfyllt, nema síðari dagsetning sé tilgreind í ákvörðuninni sjálfri. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að ákvörðunin skuli öðlast gildi gagnvart þeim samningsaðilum sem hafa uppfyllt innlend skilyrði sín, að því tilskildu að Hong Kong, Kína sé einn þessara samningsaðila.

10. KAFLI

Lausn deilumála.

Grein 10.1

Gildissvið.

1. Ákvæði þessa kafla gilda um lausn allra deilumála, m.a. með samráði, um túlkun eða beitingu samnings þessa.
2. Heimilt er að leysa deilur vegna sama máls, þ.e. deilur sem varða bæði þennan samning og samninginn um Alþjóðaviðskiptastofnunina, á vettvangi hvors samnings sem er að vali kæranda.²⁰ Sá vettvangur sem þannig er valinn skal notaður eingöngu.
3. Að því er varðar 2. mgr. telst málsmeðferð við lausn deilumála samkvæmt samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina valin samkvæmt beiðni samningsaðila um að gerðardómur verði stofnaður skv. 6. gr. samkomulags Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um málsmeðferð við lausn deilumála, en málsmeðferð við lausn deilumála samkvæmt þessum samningi telst valin að fram kominni beiðni um gerðardómsmeðferð skv. 1. mgr. greinar 10.4.
4. Áður en samningsaðili hefur málsmeðferð við lausn deilumála gagnvart öðrum samningsaðila samkvæmt samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina, skal sá fyrrnefndi tilkynna skriflega öllum hinum samningsaðilunum um fyrirætlan sína.

Grein 10.2

Sáttaumleitanir.

1. Sáttaumleitanir er málsmeðferð sem samningsaðilarnir velja sér af frjálsum vilja verði þeir ásáttir um það. Hefja má sáttaumleitanir eða hætta þeim hvenær sem er. Þeim má halda áfram meðan málsmeðferð gerðardóms, sem stofnsettur er samkvæmt ákvæðum þessa kafla, stendur yfir.
2. Málsmeðferð, sem felst í sáttaumleitunum, skal vera trúnaðarmál og hefur ekki áhrif á rétt samningsaðila við aðra málsmeðferð.

²⁰ Að því er varðar þennan kafla geta hugtökin „samningsaðili“, „deiluaðili“, „kærandi“ og „samningsaðili sem kvörtun beinist gegn“ haft að merkingu einn samningsaðila eða fleiri.

Grein 10.3

Samráð.

1. Samningsaðilarnir skulu ætíð leitast við að ná samkomulagi um túlkun og beitingu ákvæða þessa samnings og gera sitt ítrasta, með samvinnu og samráði, til að finna lausn sem aðilar geta sætt sig við í hverju því máli sem er hafið í samræmi við ákvæði þessarar greinar.
2. Samningsaðili getur óskað skriflega eftir samráði við annan samningsaðila um hvert það málefni sem um getur í 1. mgr. greinar 10.1. Sá samningsaðili sem leggur fram beiðnina skal kveða á um ástæður beiðinnar, þ.m.t. upplýsingar um lagagrundvöll kvörtunarinnar. Samningsaðili, sem fer fram á samráð, skal jafnframt tilkynna hinum samningsaðilunum skriflega um það. Samningsaðilinn, sem beiðni er beint til, skal svara beiðninni innan 10 daga frá viðtökudegi. Samráð skal fara fram á vettvangi sameiginlegu nefndarinnar, nema sá samningsaðili sem leggur fram beiðni um samráð og sá sem veitir beiðninni viðtöku samþykki annað.
3. Samráð skal hefjast innan 30 daga frá viðtökudegi beiðni um samráð. Samráð um brýn málefni, þ.m.t. um vörur sem eru viðkvæmar fyrir skemmdum, skal hefjast innan 15 daga frá viðtökudegi beiðni um samráð. Svari samningsaðilinn, sem beiðni er beint til, ekki innan 10 daga eða hefji hann ekki samráð innan 30 daga frá viðtökudegi beiðni um samráð, eða innan 15 daga, er um ræðir brýn málefni, getur samningsaðilinn, sem lagði fram beiðnina, farið fram á að gerðardómur verði stofnsettur skv. grein 10.4.
4. Deiluaðilar skulu veita nægilegar upplýsingar til að unnt sé að rannsaka til fulls hvernig viðkomandi ráðstöfun eða annað málefni samræmist ekki ákvæðum þessa samnings og fara með trúnaðarupplýsingar á sama hátt og samningsaðilinn sem veitir upplýsingarnar.
5. Samráð skal bundið trúnaði og vera með fyrirvara um rétt samningsaðilanna til frekari málsmeðferðar.
6. Deiluaðilarnir skulu tilkynna hinum samningsaðilunum um gagnkvæmt samkomulag um lausn málsins.

Grein 10.4

Stofnun gerðardóms.

1. Verði ekki unnt að leysa deilumál með því samráði er um getur í grein 10.3 innan 60 daga, eða 30 daga ef um ræðir brýn málefni, þ.m.t. deilumál viðvíkjandi vörum sem eru viðkvæmar fyrir skemmdum, frá þeim degi er samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, veitir beiðni um gerðardómsmeðferð viðtöku, getur kærandi lagt málið í gerð með skriflegri beiðni þar um til samningsaðilans sem kvörtun beinist gegn. Afrit af beiðninni skal senda hinum samningsaðilunum, þannig að þeir geti ákveðið hvort þeir vilji eiga hlut að deilumálinu.
2. Í beiðni um gerðardómsmeðferð skal tilgreina þá ráðstöfun er málið varðar eða önnur mál sem uppi eru og leggja fram stutt yfirlit um lagalegan grundvöll og staðreyndir kvörtunarinnar.
3. Erindisbréf gerðardóms er sem hér segir, nema deiluaðilar komi sér saman um annað innan 20 daga frá viðtökudegi beiðni um stofnun gerðardóms:
„Að rannsaka, í ljósi viðeigandi ákvæða þessa samnings, það mál sem um getur í beiðninni um stofnun gerðardóms skv. grein 10.4 og komast að rökstuddri niðurstöðu á grundvelli laga eða staðreynda og gefa út tilmæli, ef við á, um lausn deilunnar og fullnustu úrskurðar.“
4. Ef fleiri en einn samningsaðili fer fram á stofnun gerðardóms vegna sama máls eða ef beiðnin varðar fleiri en einn samningsaðila sem kvörtun beinist gegn skal, og ávallt þegar því verður komið við, stofna einn gerðardóm til að fjalla um kvartanir sem varða sama málið.
5. Samningsaðili, sem er ekki deiluaðili, skal, samhliða því að afhenda deiluaðilum og gerðardómnum skriflega tilkynningu, eiga rétt á að leggja skrifleg gögn fyrir gerðardóminn, fá afhent skrifleg gögn, þ.m.t. viðaukar, sem deiluaðilar leggja fram, vera viðstaddur málsmeðferð og gefa munnlegar yfirlýsingar. Þegar slík skrifleg tilkynning er afhent skal fyrrnefndur samningsaðili láta fylgja skýringu á sérstökum hagsmunum sínum í deilumálinu.

Grein 10.5
Skipan gerðardómsins.

1. Þrír menn skipa gerðardóminn.
2. Sérhver deiluaðili skal skipa gerðarmann innan 30 daga frá viðtökudegi beiðni um að gerðardómur verði stofnsettur.
3. Deiluaðilar skulu koma sér saman um skipun þriðja gerðarmannsins, sem skal vera formaður gerðardómsins, innan 45 daga frá viðtökudegi beiðni um að gerðardómur verði stofnsettur.
4. Formaðurinn skal ekki vera ríkisborgari eða hafa fasta búsetu hjá neinum deiluaðila og ekki búsetustað hjá neinum þeirra.
5. Hafi allir gerðarmenn ekki verið skipaðir innan 45 daga frá viðtökudegi beiðni um stofnsetningu gerðardóms skal forseti Alþjóðadómstólsins í Haag, að beiðni annars deiluaðila, annast þá skipun sem nauðsynleg er innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar til forseta Alþjóðadómstólsins í Haag. Ef forseti Alþjóðadómstólsins í Haag er ríkisborgari eða hefur fasta búsetu hjá einum deiluaðilanna eða getur ekki aðhafst þá skal varaforsetinn, eða sá dómari sem gengur honum næstur að tign og er hvorki ríkisborgari né hefur fasta búsetu hjá einum deiluaðila, annast skipunina innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar.
6. Að því er varðar ákvæði 2. mgr., þegar þannig háttar að hópur samningsaðila er kærandi eða sá aðili sem kvörtun beinist gegn, skal sá hópur samningsaðila skipa gerðarmenn í sameiningu, nema hann hafi komið sér saman um annað.
7. Allir gerðarmenn skulu:
 - a) vera sérfróðir eða hafa reynslu á sviði lögfræði, alþjóðaviðskipta og annarra málefna sem samningur þessi tekur til eða á sviði úrlausna deilumála sem rísa vegna alþjóðlegra viðskipta-samninga,
 - b) vera valdir á grundvelli hlutlægni, áreiðanleika og góðrar dómgreindar,
 - c) vera óháðir öllum samningsaðilum og ekki vera í eignartengslum við neinn þeirra eða taka við fyrirmælum frá neinum þeirra,
 - d) ekki hafa komið að deilumálinu með neinum hætti og
 - e) starfa á einstaklingsgrundvelli og ekki sem fulltrúar stjórnvalda, stofnana eða samtaka.
8. Stofndagur gerðardómsins telst vera sami dagur og formaðurinn er skipaður.
9. Unnt er að vefengja hæfi hvaða gerðarmanns sem er ef aðstæður eru fyrir hendi sem gefa tilefni til réttmætra efasemda um að viðkomandi gerðarmaður uppfylli skilyrði þessa kafla eða fylgi þeirri fyrirmynd að málsmeðferðarreglum er um getur í 1. mgr. greinar 10.6. Deiluaðili sem hyggst vefengja hæfi gerðarmanns skal senda hinum deiluaðilanum tilkynningu þess efnis, þeim gerðarmanni sem vefenging beinist að og hinum gerðarmönnum, innan 30 daga frá skipun eða frá því að vitneskja varð til um fyrrnefndar aðstæður. Tilkynningin skal vera skrifleg og greina skal frá ástæðum vefengingar. Sé hinn deiluaðilinn vefengingu ósammála eða dragi sá gerðarmaður sem vefenging beinist að sig ekki í hlé skal forseti Alþjóðadómstólsins í Haag taka ákvörðun um vefenginguna innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar. Ef forseti Alþjóðadómstólsins í Haag er ríkisborgari eða hefur fasta búsetu hjá einum deiluaðilanna eða getur ekki aðhafst þá skal varaforsetinn, eða sá dómari sem gengur honum næstur að tign og er hvorki ríkisborgari né hefur fasta búsetu hjá einum deiluaðila, taka ákvörðun um vefengingu innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar.
10. Ef gerðarmaður, sem er skipaður samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, segir af sér eða getur ekki aðhafst, skal skipa eftirmann hans, innan 21 dags frá þeim degi þegar deiluaðilar veita skriflegri tilkynningu þess efnis að eftirmanns sé þörf viðtöku, með sama hætti og mælt er fyrir um í tilviki skipunar hins upphaflega gerðarmanns. Eftirmaðurinn hefur sama umboð og skyldur og upphaflegi gerðarmaðurinn. Störfum gerðardóms skal frestað meðan skipunar eftirmanns er beðið.

Grein 10.6
Málsmeðferð gerðardómsins.

1. Málsmeðferð gerðardóms skal vera í samræmi við fyrirmynd að málsmeðferðarreglum, sem sameiginlega nefndin skal samþykkja innan eins árs frá því að samningur þessi öðlast gildi, nema mælt sé fyrir um annað í samningi þessum eða deiluaðilar komi sér saman um annað.

2. Gerðardómurinn skal fjalla um það mál er um getur í beiðninni um stofnun gerðardóms í samræmi við viðeigandi ákvæði samnings þessa sem túlka ber samkvæmt reglum um túlkun ákvæða þjóðaréttar.
3. Gerðardómurinn skal ákveða hvar málið er tekið fyrir, nema deiluaðilar komi sér saman um annað. Fyrirtaka í gerðardómi skal almenningi opin, nema deiluaðilar komi sér saman um annað.
4. Meirihluti gerðarmanna ræður þegar ákvarðanir gerðardóms eru teknar. Gerðarmönnum er heimilt að skila séráliti um mál reynist eigi unnt að ná fram samhljóða samþykki þar um. Gerðardómi er óheimilt að gefa upp hverjir gerðarmanna standa að meirihluta- eða minnihlutaáliti gerðardómsins.
5. Gerðardómurinn getur, að beiðni hvaða deiluaðila sem er, heimilað einum eða fleiri samningsaðilum að koma að gerðardómsmeðferðinni sem deiluaðili, nema gerðardómurinn komist að þeirri niðurstöðu, eftir að hafa veitt öllum samningsaðilum, þ.m.t. sá samningsaðili sem til stendur að komi að gerðardómsmeðferðinni, tækifæri til að leggja mál sitt fram, að eigi beri að heimila slíka aðkomu þar eð einhver fyrrnefndra samningsaðila kunni að skaðast af slíku. Gerðardómurinn getur kveðið upp einn úrskurð eða nokkra úrskurði að því er varðar alla þá samningsaðila sem koma að gerðardómsmeðferðinni með þessum hætti.

Grein 10.7

Skýrslur gerðardóms.

1. Almenna reglan er sú að gerðardómurinn skuli, eigi síðar en 90 dögum eftir stofnun hans, leggja fyrir deiluaðila frumskýrslu með niðurstöðum sínum og úrskurði. Þó skal það aldrei dragast lengur en í fimm mánuði frá stofnedei. Deiluaðila er heimilt að leggja skriflegar athugasemdir fyrir gerðardóminn um frumskýrslu hans innan 14 daga frá viðtökudegi skýrslunnar. Almenna reglan er sú að gerðardómurinn skuli afhenda deiluaðilunum lokaskýrslu innan 30 daga frá viðtökudegi frumskýrslunnar.
2. Senda skal samningsaðilunum lokaskýrsluna, ásamt sérhverri skýrslu er um getur í greinum 10.9 og 10.10. Birta skal skýrslurnar opinberlega, nema deiluaðilar ákveði annað.
3. Sérhver úrskurður gerðardómsins samkvæmt ákvæðum þessa kafla er endanlegur og bindandi fyrir deiluaðila.

Grein 10.8

Málsmeðferð fyrir gerðardómi frestað eða hætt.

1. Gerðardómi er heimilt, séu deiluaðilar því samþykkir, að gera, hvenær sem er, tímabundið hlé á störfum sínum í allt að 12 mánuði. Hafi störfum gerðardóms verið frestað lengur en 12 mánuði skal heimild hans til að fjalla um deilumálið falla niður, nema deiluaðilar verði ásáttir um annað.
2. Kæranda er heimilt að draga kvörtun sína til baka hvenær sem er áður en lokaskýrslan er gefin út. Slíkt afturköllun hefur ekki áhrif á rétt hans til að leggja fram nýja kvörtun síðar vegna sama máls.
3. Deiluaðilarnir geta, hvenær sem er, komið sér saman um að málsmeðferð fyrir gerðardómi, sem er stofnsettur samkvæmt ákvæðum samnings þessa, skuli hætt með því að tilkynna sameiginlega og skriflega formanni gerðardóms þar um.
4. Gerðardómur getur, á hvaða stigi málsmeðferðar sem er og áður en lokaskýrslan er gefin út, lagt til að deiluaðilar geri tilraun til að leysa deilumálið í vinsemd.

Grein 10.9

Framkvæmd efnisatriða lokaskýrslu gerðardóms.

1. Samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, skal hlíta úrskurðinum í lokaskýrslunni án tafar. Ef eigi reynist unnt að hlíta úrskurðinum í lokaskýrslunni án tafar, skulu deiluaðilarnir leitast við að semja um hæfilegan frest til þess. Verði slíkt samkomulag ekki gert innan 45 daga frá útgáfudegi lokaskýrslunnar er hvorum deiluaðila sem er heimilt að fara þess á leit við upphaflega gerðardóminn að hann ákvarði hæfilegan frest í ljósi sérstakra málsatvika. Almenna reglan er sú að gerðardómurinn felli úrskurð innan 60 daga frá viðtökudegi fyrrnefndrar beiðni.
2. Samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, skal, þegar í stað eða innan hæfilegs frests sem samkomulag er um eða ákveðinn er skv. 1. mgr., tilkynna hinum deiluaðilanum um þá ráðstöfun

sem er samþykkt til að fullnægja úrskurðinum í lokaskýrslunni og gefa nákvæma lýsingu á því hvernig sú ráðstöfun fullnægir úrskurðinum, þannig að dugi hinum deiluaðilanum til að leggja mat á ráðstöfunina.

3. Komi upp ágreiningur um hvort samræmi ríki milli ráðstöfunar, sem er gerð til að fullnægja úrskurðinum í lokaskýrslunni í samræmi við ákvæði 1. mgr., og úrskurðarins sjálfs, skal sami gerðardómur útkljá slíka deilu, að fram kominni beiðni hvors deiluaðila sem er þar um, áður en bætur eru sóttar eða unnt er að fresta ávinningi í samræmi við ákvæði greinar 10.10. Almenna reglan er sú að gerðardómurinn felli úrskurð innan 90 daga frá viðtökudegi fyrrnefndrar beiðni.

Grein 10.10

Bætur og frestun ávinnings.

1. Hafi gerðardómurinn komist að þeirri niðurstöðu skv. 3. mgr. greinar 10.9 að sá samningsaðili sem kvörtun beinist gegn hafi ekki fullnægt úrskurðinum í lokaskýrslu gerðardómsins eða hafi samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, tilkynnt kæranda að hann ætli ekki að fullnægja úrskurðinum, skal sá samningsaðili, fari kærandinn fram á það við hann, ganga til samráðs í því skyni að gera samkomulag um bætur sem báðir deiluaðilar geta sætt sig við. Hafi ekkert slíkt samkomulag verið gert innan 20 daga frá viðtökudegi beiðninnar ber kæranda réttur til að fresta þeim ávinningi sem hlýst af þessum samningi, en aðeins ávinningi til jafns við þann sem leiðir af þeirri ráðstöfun eða öðru því máli sem gerðardómurinn hefur ákveðið að samræmist ekki ákvæðum samnings þessa.
2. Kærandinn skal fyrst, er hann íhugar hvaða ávinningi beri að fresta, leitast við að fresta ávinningi í sama geira eða geirum og ráðstöfunin eða málið, sem gerðardómurinn hefur ákveðið að samræmist ekki ákvæðum samnings þessa, hefur haft áhrif á. Sá kærandi sem telur það hvorki gerlegt né vænlegt til árangurs að fresta ávinningi í sama geira eða geirum, getur frestað ávinningi innan annarra geira.
3. Kærandinn skal tilkynna samningsaðilanum, sem kvörtunin beinist gegn, um þann ávinning sem fyrirhugað er að fresta og ástæður fyrir slíkri frestun og hvenær hún mun hefjast, eigi síðar en 30 dögum fyrir þann dag þegar frestunin á að koma til framkvæmda. Samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, getur farið þess á leit við upphaflega gerðardóminn, innan 15 daga frá viðtökudegi fyrrnefndrar tilkynningar, að hann felli úrskurð um það hvort ávinningur, sem kærandi hyggst fresta, sé jafngildur þeim ávinningi sem hlýst af þeirri ráðstöfun eða máli sem komið hefur í ljós að samræmist ekki ákvæðum samnings þessa og hvort fyrirhuguð frestun samræmist ákvæðum 1. og 2. mgr. Gerðardómur skal fella úrskurð innan 45 daga frá viðtökudegi beiðninnar. Eigi skal fresta ávinningi fyrr en gerðardómur hefur fellt úrskurð sinn.
4. Bætur og frestun ávinnings skulu vera tímabundnar ráðstafanir sem kærandi beitir einungis uns ráðstöfunin eða annað það mál sem komið hefur í ljós að samræmist ekki ákvæðum samnings þessa hefur verið dregið til baka eða breytt þannig að samræmist ákvæðum samnings þessa eða uns deiluaðilar hafa leyst deiluna með öðrum hætti.
5. Upphaflegi gerðardómurinn skal, að beiðni deiluaðila, fella úrskurð þess efnis hvort ráðstafanir til efnda, sem eru samþykktar eftir að ávinningi er frestað, séu í samræmi við lokaskýrsluna og hvort rétt sé, í ljósi slíks úrskurðar, að aflétta beri eða breyta frestun ávinnings. Gerðardómur skal fella úrskurð innan 30 daga frá viðtökudegi beiðninnar.

Grein 10.11

Önnur ákvæði.

1. Sömu gerðarmenn og gáfu út lokaskýrsluna skulu sitja í gerðardóminum, er um getur í grein 10.9 og 10.10, verði því komið við. Ef gerðarmaður úr upphaflega gerðardóminum er ekki til taks skal skipa gerðarmann í hans stað eftir þeirri aðferð sem var beitt við val upphaflega gerðarmannsins.
2. Fresti, sem getið er í þessum kafla, er heimilt að breyta með gagnkvæmu samkomulagi deiluaðila.
3. Telji gerðardómur sig ekki geta staðið við þau tímamörk sem sett eru í þessum kafla, skal hann tilkynna deiliaðilunum skriflega um ástæður seinkunar og leggja fram áætlun um þann viðbótar-tíma sem er nauðsynlegur. Sá viðbótartími sem er nauðsynlegur skal ekki vera lengri en 30 dagar, nema deiluaðilarnir komi sér saman um annað.

11. KAFLI
Lokaákvæði.

Grein 11.1

Efndir skuldbindinga.

Samningsaðilarnir skulu gera allar almennar eða sértækar ráðstafanir til að efna skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum.

Grein 11.2

Neðanmálgreinar, viðaukar og viðbætar.

Neðanmálgreinar, viðaukar og viðbætar við samning þennan eru óaðskiljanlegur hluti hans.

Grein 11.3

Samningur um vinnuafll.

Samningsaðilarnir skulu auka skoðanaskipti og samstarf um vinnuafllsmál með samningi um vinnuafll milli Hong Kong, Kína og EFTA-ríkjanna sem gerður er utan samnings þessa en samhliða honum.

Grein 11.4

Endurskoðun með tilliti til sjálfbærrar þróunar.

Samningsaðilarnir skulu, að fram kominni beiðni samningsaðila, endurskoða atriði sem varða sjálfbæra þróun í ljósi þróunar á alþjóðavettvangi á þessu sviði.

Grein 11.5

Breytingar.

1. Sérhverjum samningsaðila er heimilt að leggja fyrir sameiginlegu nefndina tillögur um breytingar á samningi þessum til umfjöllunar og samþykkis.
2. Að undanskildum breytingum á viðaukum og viðbætum, sem gerðar eru í samræmi við 7. mgr. greinar 9.1, skulu breytingar á samningi þessum lagðar, að undangenginni umfjöllun og staðfestingu innan sameiginlegu nefndarinnar, fyrir samningsaðilana til fullgildingar, staðfestingar eða samþykktar í samræmi við innlend stjórnskipuleg skilyrði hvers og eins.
3. Breytingarnar öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir að síðasta skjalið um fullgildingunni, staðfestingu eða samþykki hefur verið afhent til vörslu, nema samningsaðilarnir ákveði annað.
4. Texti breytinga og skjöl um fullgildingunni, staðfestingu eða samþykki skulu afhent til vörslu hjá vörsluaðila.

Grein 11.6

Aðild.

1. Sérhvert ríki, sem er aðili að Fríverslunarsamtökum Evrópu, getur gerst aðili að samningi þessum, svo fremi að sameiginlega nefndin samþykki aðild þess með þeim kjörum og skilyrðum sem þessi ríki og samningsaðilarnir verða ásaðtt um. Skjal um aðild skal afhenda vörsluaðila til vörslu.
2. Að því er varðar inngönguríki skal samningurinn öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir að skjal þess um aðild hefur verið afhent til vörslu eða þeir samningsaðilar sem fyrir eru hafa samþykkt aðildarskilmála, hvort sem síðar verður.

Grein 11.7

Úrsögn og gildislok.

1. Sérhver samningsaðili getur sagt sig frá samningi þessum með því að tilkynna vörsluaðila það skriflega. Úrsögn tekur gildi sex mánuðum eftir að vörsluaðili veitir tilkynningunni viðtöku.
2. Ef Hong Kong, Kína segir sig frá samningnum telst hann útrunninn þegar úrsögnin tekur gildi.
3. Ef EFTA-ríki segir sig frá samningnum um stofnun Fríverslunarsamtaka Evrópu fellur aðild þess að samningi þessum af þeim sökum niður sama dag og úrsögnin tekur gildi. Eintak af tilkynningunni um uppsögn samningsins skal senda hinum samningsaðilunum án tafar.

Grein 11.8

Gildistaka.

1. Samningur þessi er með fyrirvara um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki í samræmi við stjórnskipuleg skilyrði hvers samningsaðila um sig. Skjöl um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki skulu afhent vörsluaðila til vörslu.
2. Samningur þessi öðlast gildi 1. júní 2012 að því er varðar þá samningsaðila sem hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu að minnsta kosti tveimur mánuðum fyrir fyrrnefnda dagsetningu, að því tilskildu að Hong Kong, Kína sé í hópi þeirra samningsaðila.
3. Öðlist samningur þessi ekki gildi 1. júní 2012, öðlast hann gildi fyrsta dag þriðja mánaðar eftir að a.m.k. eitt EFTA-ríki og Hong Kong, Kína hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu.
4. Þegar um ræðir EFTA-ríki, sem undirritar samning þennan og afhendir skjal sitt um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu eftir að samningur þessi öðlast gildi, skal samningur þessi öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir að skjal þess hefur verið afhent til vörslu.
5. Samningur þessi öðlast ekki gildi milli EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína, nema að samningur um landbúnað, er um getur í 2. mgr. greinar 2.1, milli EFTA-ríkjanna og Hong Kong, Kína öðlist gildi samtímis. Samningur þessi heldur gildi sínu eins lengi og slíkur samningur um landbúnað heldur gildi sínu milli fyrrnefndra samningsaðila.

Grein 11.9

Vörsluaðili.

Ríkisstjórn Noregs skal vera vörsluaðili.

ÞESSU TIL STAÐFESTU hafa undirrituð, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

Gjört í Schaan, 21. júní 2011 í einu frumriti á ensku sem skal afhent vörsluaðila til vörslu sem skal senda samningsaðilunum staðfest endurrit.

**FREE TRADE AGREEMENT
BETWEEN
THE EFTA STATES
AND
HONG KONG, CHINA**

PREAMBLE

Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Swiss Confederation (hereinafter referred to as the “EFTA States”) on the one part, and the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China (hereinafter referred to as “Hong Kong, China”), on the other, hereinafter individually referred to as a “Party” or collectively as the “Parties”:

RECOGNISING the common wish to strengthen the links between the EFTA States on the one part and Hong Kong, China on the other by establishing closer and lasting trade and investment relations;

REAFFIRMING their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental political and economic freedoms in accordance with their obligations under international law, and principles and objectives set out in the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

REAFFIRMING their commitment to pursue the objective of sustainable development and recognising the interdependence and mutual supportiveness of trade, environment and labour policies in this respect;

RECALLING their rights and obligations under multilateral environmental agreements applicable to them, and the respect for the fundamental principles and rights at work, including the principles set out in the relevant International Labour Organisation Conventions applicable to them;

AIMING to create new employment opportunities, raise the living standards of their people and improve their living conditions through liberalising trade and improving levels of protection of health and safety and of the environment;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic co-operation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

RECOGNISING the importance of trade facilitation in promoting efficient and transparent procedures to reduce costs and to enhance predictability for the trading communities of the Parties;

DETERMINED to promote and further strengthen the multilateral trading system, building on their respective rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organisation (hereinafter referred to as the “WTO”) and the other agreements negotiated thereunder, thereby contributing to the harmonious development and expansion of world trade;

DETERMINED to implement this Agreement in line with the objectives to preserve and protect the environment through sound environmental management and to promote an optimal use of the world’s resources in accordance with the objective of sustainable development;

AFFIRMING their commitment to prevent and combat corruption in international trade and investment and to promote the principles of transparency and good governance;

ACKNOWLEDGING the importance of good corporate governance and corporate social responsibility for sustainable development, and affirming their aim to encourage enterprises to take into account internationally recognised guidelines and principles where appropriate;

CONVINCED that this Agreement will enhance the competitiveness of their firms in global markets and create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them;

HAVE AGREED, in pursuit of the above, to conclude the following Free Trade Agreement (hereinafter referred to as “this Agreement”):

CHAPTER 1 GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 1.1

Objectives

1. The Parties hereby establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement and the complementary agreements on agriculture, concurrently concluded between the EFTA States and Hong Kong, China.
2. The objectives of this Agreement are:
 - a) to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 (hereinafter referred to as the “GATT 1994”);
 - b) to achieve the liberalisation of trade in services, in conformity with Article V of the General Agreement on Trade in Services (hereinafter referred to as the “GATS”);
 - c) to mutually enhance investment opportunities;
 - d) to facilitate and expand trade in goods and services;
 - e) to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights, in accordance with international standards applicable to the Parties;
 - f) to improve access to each other’s government procurement markets on a mutual basis;
 - g) to promote competition in their economies, particularly as it relates to economic relations between the Parties;
 - h) to develop international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties’ trade relationship; and
 - i) to contribute thereby to the harmonious development and expansion of world trade.

ARTICLE 1.2

Geographical Scope

1. This Agreement shall, except as otherwise specified in Annex IV, apply:
 - a) for an EFTA State:
 - i. to its land territory, internal waters, and territorial sea, and the air-space above, in accordance with international law; and
 - ii. beyond the territorial sea, with respect to measures taken in the exercise of its sovereign right or jurisdiction in accordance with international law;
 - b) for Hong Kong, China: to the land and sea comprised within the boundary of the Hong Kong Special Administrative Region only, including Hong Kong Island, Kowloon, the New Territories, and the waters of Hong Kong.
2. This Agreement shall not apply to the Norwegian territory of Svalbard, with the exception of trade in goods.

ARTICLE 1.3

Trade and Economic Relations Governed by this Agreement

1. This Agreement shall apply to the trade and economic relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Hong Kong, China, but not to the trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.
2. As a result of the Customs Treaty of 29 March 1923 between Switzerland and Liechtenstein, Switzerland shall represent Liechtenstein in matters covered thereby.

ARTICLE 1.4

Relationship to Other International Agreements

1. The Parties confirm their rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the WTO (hereinafter referred to as the “WTO Agreement”) and the other agreements negotiated thereunder to which they are a party and any other international agreements to which they are a party or which are applicable to a Party. If a Party considers that there is an inconsistency between this Agreement and any other international agreements to which they are a party or which are applicable to a Party, the Parties shall immediately consult with each other with a view to finding a mutually satisfactory solution in accordance with customary rules of public international law.
2. If a Party considers that the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas, arrangements for frontier trade or other preferential agreements by another Party has the effect of altering the trade regime provided for by this Agreement, it may request consultations with that Party. That Party shall afford adequate opportunity for consultations with the requesting Party.¹

ARTICLE 1.5

Regional and Local Government

Each Party shall take every available measure to ensure the observance of all obligations and commitments under this Agreement by its respective regional and local governments and authorities, and by non-governmental bodies in the exercise of governmental powers delegated to them by central, regional and local governments or authorities.

ARTICLE 1.6

Transparency

1. The Parties shall publish, make publicly available, or, if not publicly available, provide upon request, their laws, regulations, judicial decisions, administrative rulings of general application as well as their respective international agreements, that are relevant to this Agreement.
2. The Parties shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to each other on matters referred to in paragraph 1.
3. Nothing in this Agreement shall require any Party to disclose information, in particular confidential information, that would impede law enforcement or violate domestic law, or otherwise be contrary to the public interest or would prejudice the legitimate commercial interests of any economic operator.
4. In case of any inconsistency between the provisions of this Article and provisions relating to transparency in other Chapters of this Agreement, the latter shall prevail to the extent of the inconsistency.

Article 1.7

Confidentiality

Where a Party provides information to another Party in accordance with this Agreement and designates the information as confidential,² the Party receiving the information shall treat the information as confidential in accordance with its domestic law and practice. Such information shall be used only for the purpose for which the information is provided, and shall not be otherwise disclosed without the specific written permission of the Party providing the information.

¹ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 2 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes (hereinafter referred to as the “WTO Dispute Settlement Understanding”).

² It is understood that all information provided in relation to the rules of origin under Annex IV or the importation, exportation, advance rulings or transit of goods under Annex V shall be confidential, regardless of designation.

CHAPTER 2
TRADE IN GOODS

ARTICLE 2.1

Scope

1. This Chapter applies to trade between the Parties relating to:
 - a) products classified under Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), excluding products listed in Annex I;
 - b) processed agricultural products specified in Annex II, with due regard to the arrangements provided for in that Annex; and
 - c) fish and other marine products as provided for in Annex III.
2. Hong Kong, China and each EFTA State have concluded agreements on trade in agricultural products on a bilateral basis. These agreements form part of the instruments establishing a free trade area between the EFTA States and Hong Kong, China.

ARTICLE 2.2

Rules of Origin

The rules of origin and methods of administrative co-operation are set out in Annex IV.

ARTICLE 2.3

Elimination of Customs Duties

1. Upon entry into force of this Agreement, the Parties shall abolish all customs duties on imports and exports of products originating in an EFTA State or in Hong Kong, China as set out in paragraph 1 of Article 2.1. No new customs duties shall be introduced.
2. Customs duties include any duty or charge of any kind imposed in connection with the importation or exportation of a product, including any form of surtax or surcharge, but does not include any charge covered by Articles III and VIII of the GATT 1994.

ARTICLE 2.4

Import and Export Restrictions

The rights and obligations of the Parties in respect of export and import restrictions shall be governed by Article XI of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 2.5

Internal Taxation and Regulations

1. The Parties commit themselves to apply any internal taxes and other charges and regulations in accordance with Article III of the GATT 1994.
2. Exporters may not benefit from repayment of indirect taxes in excess of the amount of indirect taxes levied on products exported to one of the Parties.

ARTICLE 2.6

Sanitary and Phytosanitary Measures

1. The rights and obligations of the Parties in respect of sanitary and phytosanitary measures shall be governed by the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures (hereinafter referred to as the “SPS Agreement”).
2. The Parties shall strengthen their co-operation in the field of sanitary and phytosanitary measures, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets.
3. Without prejudice to paragraph 1, the Parties agree to hold *ad hoc* consultations where a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, an obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the SPS Agreement. Such consultations may be conducted in person or via videoconference, teleconference, or any other agreed method. The Joint Committee established pursuant to Article 9.1 (hereinafter

referred to as the “Joint Committee”) shall be informed of the commencement and results of such consultations.³

4. The Parties shall exchange names and addresses of designated contact points for matters relating to sanitary and phytosanitary measures in order to facilitate communication and the exchange of information.

ARTICLE 2.7

Technical Regulations

1. The rights and obligations of the Parties in respect of technical regulations, standards and conformity assessment procedures shall be governed by the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade (hereinafter referred to as the “TBT Agreement”).
2. The Parties shall strengthen their co-operation in the field of technical regulations, standards and conformity assessment procedures, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets.
3. Without prejudice to paragraph 1, the Parties agree to hold *ad hoc* consultations where a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, an obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the TBT Agreement. Such consultations may be conducted in person or via videoconference, teleconference, or any other agreed method. The Joint Committee shall be informed of the commencement and results of such consultations.⁴
4. The Parties shall exchange names and addresses of designated contact points for matters relating to technical barriers to trade in order to facilitate communication and the exchange of information.

ARTICLE 2.8

Trade Facilitation

The Parties shall facilitate trade in accordance with the provisions set out in Annex V.

ARTICLE 2.9

Sub-Committee on Rules of Origin, Customs Procedures and Trade Facilitation

1. A Sub-Committee of the Joint Committee on Rules of Origin, Customs Procedures and Trade Facilitation (hereinafter referred to as the “Sub-Committee”) is hereby established.
2. The mandate of the Sub-Committee is set out in Annex VI.

ARTICLE 2.10

State Trading Enterprises

The rights and obligations of the Parties in respect of state trading enterprises shall be governed by Article XVII of the GATT 1994 and the Understanding on the Interpretation of Article XVII of the GATT 1994, which are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 2.11

Subsidies and Countervailing Measures

1. Hong Kong, China and Norway shall not apply countervailing measures as provided for under Article VI of the GATT 1994 and Part V of the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures (hereinafter referred to as the “SCM Agreement”) in relation to products originating in a Party referred to in this paragraph.
2. Subject to paragraph 1, the rights and obligations between Hong Kong, China and Norway in respect of subsidies shall be governed by Article XVI of the GATT 1994 and the SCM Agreement.

3 It is understood that consultations held pursuant to paragraph 3 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

4 It is understood that consultations held pursuant to paragraph 3 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

3. The rights and obligations of Hong Kong, China, Switzerland, Liechtenstein and Iceland relating to subsidies and countervailing measures in respect of products originating in a Party referred to in this paragraph shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994 and the SCM Agreement, except as provided for in paragraphs 4 and 5.
4. Before any investigation is initiated by a Party referred to in paragraph 3 to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in another Party, as provided for in Article 11 of the SCM Agreement, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose products are subject to an investigation and allow for 45 days, or a longer period if agreed by the Parties, for consultations with that Party with a view to finding a mutually acceptable solution.⁵
5. An investigation referred to in paragraph 4 shall only be initiated when domestic producers expressly supporting an application pursuant to Article 11 of the SCM Agreement account for at least 50 per cent of the total production of the like products produced by the domestic industry.

ARTICLE 2.12

Anti-dumping

A Party shall not apply anti-dumping measures as provided for under Article VI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994 in relation to products originating in another Party.

ARTICLE 2.13

Global Safeguard Measures

1. Hong Kong, China and Norway shall not initiate or take safeguard measures as provided for under Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards (hereinafter referred to as the “Safeguards Agreement”) in relation to products originating in a Party referred to in this paragraph.
2. The rights and obligations of Hong Kong, China, Switzerland, Liechtenstein and Iceland in respect of global safeguards shall be governed by Article XIX of the GATT 1994 and the Safeguards Agreement in relation to products originating in a Party referred to in this paragraph. In taking global safeguard measures, a Party shall, consistent with its obligations under the WTO Agreements, exclude imports of originating products from another Party referred to in this paragraph, in particular if such imports do not in and of themselves cause or threaten to cause serious injury.

ARTICLE 2.14

Bilateral Safeguard Measures

1. Where, as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement, any product originating in Hong Kong, China or in Switzerland or in Iceland is being imported into another Party referred to in this paragraph in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to constitute a substantial cause of serious injury or threat thereof to the domestic industry of like or directly competitive products in the importing Party, the importing Party may take bilateral safeguard measures to the minimum extent necessary to remedy or prevent the injury, subject to the provisions of paragraphs 2 to 10.
2. Bilateral safeguard measures shall only be taken upon clear evidence that increased imports have caused or are threatening to cause serious injury pursuant to an investigation in accordance with the procedures laid down in the Safeguards Agreement.
3. The Party intending to take a bilateral safeguard measure under this Article shall immediately, and in any case before taking a measure, make notification to the other Parties referred to in paragraph 1. The notification shall contain all pertinent information, which shall include evidence of serious injury or threat thereof caused by increased imports, a precise description of the product concerned, and the proposed measure, as well as the proposed date of introduction, expected

⁵ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 4 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

duration and timetable for the progressive removal of the measure. A Party that may be affected by the measure shall be simultaneously offered compensation in the form of substantially equivalent trade liberalisation in relation to the imports from any such Party.

4. If the conditions set out in paragraph 1 are met, the importing Party may take measures consisting in an increase of the rate of customs duty for the product to a level not exceeding the lesser of:
 - a) the MFN rate of duty applied at the time the action is taken; or
 - b) the MFN rate of duty applied on the day immediately preceding the date of the entry into force of this Agreement.
5. Bilateral safeguard measures shall be taken for a period not exceeding one year. In very exceptional circumstances, after review by the Parties referred to in paragraph 1, measures may be taken up to a total maximum period of three years. In order to facilitate adjustment in a situation where the expected duration of a safeguard measure is more than one year, the Party applying the measure shall progressively liberalise it at regular intervals during the period of application. No measures shall be applied to the import of a product, which has previously been subject to such a measure.
6. The Parties concerned shall, within 30 days from the date of notification referred to in paragraph 3, examine the information provided under paragraph 3 in order to facilitate a mutually acceptable resolution of the matter. In the absence of such resolution, the importing Party may adopt a bilateral safeguard measure pursuant to paragraph 4 to remedy the problem, and, in the absence of mutually agreed compensation, the Party against whose product the bilateral safeguard measure is taken may take compensatory action. The safeguard measure and the compensatory action shall be immediately notified to the other Parties referred to in paragraph 1. In the selection of the safeguard measure and the compensatory action, priority must be given to the action which least disturbs the functioning of this Agreement. The compensatory action shall normally consist of a suspension of concessions, having substantially equivalent trade effects or being substantially equivalent to the value of the additional duties expected to result from the bilateral safeguard measure, under any part of this Agreement. The Party taking compensatory action shall apply the action only for the minimum period necessary to achieve the substantially equivalent trade effects and, in any event, only while the measure under paragraph 4 is being applied.
7. Upon termination of the measure, the rate of customs duty shall be the rate which would have been in effect but for the measure.
8. In critical circumstances, where delay would cause damage which would be difficult to repair, a Party referred to in paragraph 1 may take a provisional bilateral safeguard measure pursuant to a preliminary determination that there is clear evidence that increased imports constitute a substantial cause of serious injury, or threat thereof, to its domestic industry. The Party intending to take such a measure shall immediately notify the other Parties referred to in paragraph 1. Within 30 days of the date of the notification, the pertinent procedures set out in paragraphs 2 to 6, including those for compensatory action, shall be initiated. Any compensation shall be based on the total period of application of the provisional bilateral safeguard measure and of the bilateral safeguard measure.
9. Any provisional bilateral safeguard measure shall be terminated within 200 days at the latest. The period of application of any such provisional bilateral safeguard measure shall be counted as part of the duration, and any extension thereof, under paragraph 5, of the measure set out in paragraph 4. Any tariff increases shall be promptly refunded if the investigation described in paragraph 2 does not result in a finding that the conditions of paragraph 1 are met.
10. Five years after the date of entry into force of this Agreement, the Parties referred to in paragraph 1 shall review whether there is a need to maintain the possibility to take bilateral safeguard measures between them. Following the review, these Parties, by consensus, may notify to the Joint Committee that this Article ceases to apply. This Article will be of no application as of the date set out in the notification.
11. A Party shall not simultaneously apply this Article and Article 2.13 to the import of the same product.

ARTICLE 2.15

General Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of general exceptions shall be governed by Article XX of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 2.16

Security Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of security exceptions shall be governed by Article XXI of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 2.17

Balance of Payments

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictive measures for balance of payments purposes.
2. A Party in serious balance of payments difficulties, or under imminent threat thereof, may, in accordance with the conditions established under the GATT 1994 and the WTO Understanding on the Balance-of-Payments Provisions of the GATT 1994, adopt trade restrictive measures, which shall be of limited duration and non-discriminatory, and shall not go beyond what is necessary to remedy the balance of payments situation.
3. The Party introducing a measure under this Article shall notify the other Parties thereof within 14 days after such a measure is taken.

CHAPTER 3

TRADE IN SERVICES

ARTICLE 3.1

Scope and Coverage

1. This Chapter applies to measures by the Parties affecting trade in services and taken by central, regional or local governments and authorities as well as by non-governmental bodies in the exercise of powers delegated by central, regional or local governments or authorities. It applies to all services sectors.
2. Notwithstanding paragraph 1, in respect of air transport services, this Chapter shall not apply to measures affecting air traffic rights, however granted, or measures affecting services directly related to the exercise of air traffic rights, except as provided for in paragraph 3 of the Annex on Air Transport Services to the GATS. The definitions of paragraph 6 of the Annex on Air Transport Services to the GATS are hereby incorporated and made part of this Chapter.
3. Articles 3.4 to 3.6 shall not apply to laws, regulations or requirements governing the procurement by governmental agencies of services purchased for governmental purposes and not with a view to commercial resale or with a view to use in the supply of services for commercial sale.

ARTICLE 3.2

Incorporation of Provisions from the GATS

Wherever a provision of this Chapter provides that a provision of the GATS is incorporated into and made part of this Chapter, the term “Member” used in the GATS provision shall be understood as meaning “Party” and the term “territory” used in the GATS provision shall be understood as meaning “Area”.

ARTICLE 3.3

Definitions

For the purposes of this Chapter:

- a) the following definitions of Article I of the GATS are hereby incorporated into and made part of this Chapter:

- i. “trade in services”;
 - ii. “services”; and
 - iii. “a service supplied in the exercise of governmental authority”;
- b) “service supplier” means any person that supplies, or seeks to supply, a service;⁶
- c) “natural person of another Party” means:
 - i. with respect to the EFTA States: a permanent resident of the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China under its domestic law who resides in the Area of any Party;
 - ii. with respect to Hong Kong, China: a natural person who under the domestic law of an EFTA State is a national or a permanent resident of that EFTA State who resides in the Area of any Party;
- d) “juridical person of another Party” means a juridical person which is either:
 - i. constituted or otherwise organised under the domestic law of that other Party, and is engaged in substantive business operations in the Area of:
 - (A) any Party; or
 - (B) any Member of the WTO and is owned or controlled by natural persons of that other Party or by juridical persons that meet all the conditions of subparagraph (i) (A);
 - or
 - ii. in the case of the supply of a service through commercial presence, owned or controlled by:
 - (A) natural persons of that other Party; or
 - (B) juridical persons of that other Party identified under subparagraph (d) (i);
- e) the following definitions of Article XXVIII of the GATS are hereby incorporated into and made part of this Chapter:
 - i. “measure”;
 - ii. “supply of a service”;
 - iii. “measures by Members affecting trade in services”;
 - iv. “commercial presence”;
 - v. “sector” of a service;
 - vi. “service of another Member”;
 - vii. “monopoly supplier of a service”;
 - viii. “service consumer”;
 - ix. “person”;
 - x. “juridical person”;
 - xi. “owned”, “controlled” and “affiliated”; and
 - xii. “direct taxes”;
- f) “Area” means:
 - i. with respect to an EFTA State:
 - (A) its land territory, internal waters, and territorial sea, and the air-space above, in accordance with international law; and
 - (B) beyond the territorial sea, with respect to measures taken in the exercise of its sovereign right or jurisdiction in accordance with international law;
 - ii. with respect to Hong Kong, China: the land and sea comprised within the boundary of the Hong Kong Special Administrative Region only, including Hong Kong Island, Kowloon, the New Territories, and the waters of Hong Kong;
 - iii. with respect to Norway: “Area” does not include the Norwegian territory of Svalbard.

6 Where the service is not supplied or sought to be supplied directly by a juridical person but through other forms of commercial presence such as a branch or a representative office, the service supplier (i.e. the juridical person) shall, nonetheless, through such commercial presence be accorded the treatment provided for service suppliers under this Chapter. Such treatment shall be extended to the commercial presence through which the service is supplied or sought to be supplied and need not be extended to any other parts of the service supplier located outside the Area where the service is supplied or sought to be supplied.

ARTICLE 3.4

Most-Favoured-Nation Treatment

1. Without prejudice to measures taken in accordance with Article VII of the GATS, and subject to Article 3.17, each Party shall accord immediately and unconditionally, with respect to any measure covered by this Chapter, to services and service suppliers of any other Party treatment no less favourable than the treatment it accords to like services and service suppliers of any non-party.
2. Treatment granted under other existing or future agreements concluded by one of the Parties and notified under Article V or Article V *bis* of the GATS shall not be subject to paragraph 1.
3. If a Party concludes an agreement of the type referred to in paragraph 2 after the entry into force of this Agreement or amends such agreement, it shall notify the other Parties without delay. The former Party shall, upon request by any other Party, negotiate the incorporation into this Agreement of a treatment no less favourable than that provided under such agreement. Any such incorporation should ensure an overall balance of commitments undertaken by each Party under this Chapter.
4. The rights and obligations of the Parties in respect of advantages accorded to adjacent countries shall be governed by paragraph 3 of Article II of the GATS, which is hereby incorporated into and made part of this Chapter.

ARTICLE 3.5

Market Access

Subject to Article 3.17, a Party shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire Area measures defined as in subparagraphs 2 (a) to 2 (f) of Article XVI of the GATS,⁷ with respect to market access through the modes of supply identified in subparagraph (a) (i) of Article 3.3.

ARTICLE 3.6

National Treatment

1. Subject to Article 3.17, each Party shall accord to services and service suppliers of any other Party, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers.⁸
2. A Party may meet the requirement of paragraph 1 by according to services and service suppliers of any other Party, either formally identical treatment or formally different treatment to that it accords to its own like services and service suppliers.
3. Formally identical or formally different treatment shall be considered to be less favourable if it modifies the conditions of competition in favour of services or service suppliers of the Party compared to like services or service suppliers of any other Party.

ARTICLE 3.7

Domestic Regulation

1. Each Party shall ensure that all measures of general application affecting trade in services are administered in a reasonable, objective and impartial manner.
2. Each Party shall maintain or institute as soon as practicable judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures which provide, at the request of an affected service supplier, for the prompt review of and, where justified, appropriate remedies for, administrative decisions affect-

7 Unless otherwise specified in a Party's List of Reservations under Annex X, in respect of market access, where the cross-border movement of capital is an essential part of a service supplied through the mode of supply referred to in subparagraph 2 (a) of Article I of the GATS, that Party is hereby committed to allow such movement of capital. Unless otherwise specified in a Party's List of Reservations under Annex X, in respect of market access, where a service is supplied through the mode of supply referred to in subparagraph 2 (c) of Article I of the GATS, that Party is hereby committed to allow related transfers of capital into its Area.

8 This Article shall not be construed to require any Party to compensate for any inherent competitive disadvantages which result from the foreign character of the relevant services or service suppliers.

ing trade in services. Where such procedures are not independent of the agency entrusted with the administrative decision concerned, the Party shall ensure that the procedures in fact provide for an objective and impartial review.

3. Where authorisation is required for the supply of a service, the competent authorities of each Party shall, within a reasonable period of time after the submission of an application considered complete under domestic law, inform the applicant of the decision concerning the application. At the request of the applicant, the competent authorities of the Party shall provide, without undue delay, information concerning the status of the application.
4.
 - a) Pending incorporation of results referred to in subparagraph 4 (c), each Party shall ensure that measures relating to qualification requirements and procedures, technical standards, and licensing requirements and procedures that it adopts or maintains are:
 - i. based on objective and transparent criteria, such as competence and the ability to supply the service; and
 - ii. in the case of licensing procedures, not in themselves a restriction on the supply of the service.
 - b) This paragraph shall not apply to a sector or subsector where a Party does not have any obligations on Market Access and National Treatment under its Appendix to Annex X.
 - c) If the results of the negotiations related to paragraph 4 of Article VI of the GATS enter into effect, the Parties shall jointly review such results, and decide on incorporation of such results into this Agreement.
 - d) The Parties confirm their rights and obligations under Article VI of the GATS.
5. In determining whether a Party is in conformity with its obligations under paragraph 4, account shall be taken of international standards of relevant international organisations⁹ applied by that Party.
6. Each Party shall provide for adequate procedures to verify the competence of professionals of any other Party.

ARTICLE 3.8

Recognition

1. For the purpose of the fulfilment, in whole or in part, of its relevant standards or criteria for the authorisation, licensing or certification of service suppliers, each Party shall give due consideration to any requests by another Party to recognise the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted in that other Party. Such recognition may be based upon an agreement or arrangement with that other Party, or otherwise be accorded autonomously.
2. Where a Party recognises, by agreement or arrangement, the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in a non-party, that Party shall afford another Party adequate opportunity to negotiate its accession to such an agreement or arrangement, whether existing or future, or to negotiate a comparable agreement or arrangement with it. Where a Party accords recognition autonomously, it shall afford adequate opportunity for another Party to demonstrate that the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in the Area of that other Party should also be recognised.
3. Any such agreement or arrangement or autonomous recognition shall be in conformity with the relevant provisions of the WTO Agreement, in particular paragraph 3 of Article VII of the GATS.

ARTICLE 3.9

Movement of Natural Persons

1. This Article applies to measures affecting natural persons who are service suppliers of a Party, and natural persons of a Party who are employed by a service supplier of a Party, in respect of the supply of a service.

⁹ The term “relevant international organisations” refers to the international bodies whose membership is open to the Parties.

2. This Chapter shall not apply to measures affecting natural persons seeking access to the employment market of a Party, nor shall it apply to measures regarding nationality or permanent resident status, residence or employment on a permanent basis.
3. Natural persons covered by an EFTA State's List of Reservations under Annex X or by Hong Kong, China's List of Commitments on Movement of Natural Persons under Annex X shall be allowed to supply the service in accordance with the terms of that List.
4. This Chapter shall not prevent a Party from applying measures to regulate the entry of natural persons of another Party into, or their temporary stay in, its Area, including those measures necessary to protect the integrity of, and to ensure the orderly movement of natural persons across, its borders, provided that such measures are not applied in such a manner as to nullify or impair the benefits accruing to any Party under the terms set out in an EFTA State's List of Reservations under Annex X or Hong Kong, China's List of Commitments on Movement of Natural Persons under Annex X.¹⁰

ARTICLE 3.10

Transparency

The rights and obligations of the Parties in respect of transparency shall be governed by paragraphs 1 and 2 of Article III and by Article III *bis* of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter.

ARTICLE 3.11

Monopolies and Exclusive Service Suppliers

The rights and obligations of the Parties in respect of monopolies and exclusive service suppliers shall be governed by paragraphs 1, 2 and 5 of Article VIII of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter.

ARTICLE 3.12

Business Practices

The rights and obligations of the Parties in respect of business practices shall be governed by Article IX of the GATS, which is hereby incorporated into and made part of this Chapter.

ARTICLE 3.13

Subsidies

1. A Party which considers that it is adversely affected by a subsidy of another Party may request *ad hoc* consultations with that Party on such matters. The requested Party shall enter into such consultations.¹¹
2. The Parties shall review any disciplines agreed under Article XV of the GATS with a view to incorporating them into this Chapter.

ARTICLE 3.14

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article 3.15, a Party shall not apply restrictions on international transfers and payments for current transactions with another Party.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of the International Monetary Fund (hereinafter referred to as the "IMF"), including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of the Agreement of the IMF, provided that a Party shall not impose restrictions on capital transactions inconsistently with the obligations under this Chapter regarding such transactions, except under Article 3.15 or at the request of the IMF.

¹⁰ The sole fact of requiring a visa for natural persons of a Party and not for those of another Party or non-party shall not be regarded as nullifying or impairing benefits accruing to another Party under the terms of this Chapter.

¹¹ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 1 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

ARTICLE 3.15

Restrictions to Safeguard the Balance of Payments

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictions to safeguard the balance of payments.
2. Any restriction to safeguard the balance of payments adopted or maintained by a Party under and in conformity with Article XII of the GATS shall apply under this Chapter.

ARTICLE 3.16

Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of general exceptions and security exceptions shall be governed by Article XIV and paragraph 1 of Article XIV *bis* of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter.

ARTICLE 3.17

Lists of Reservations and Commitments

1. Articles 3.4 to 3.6 shall not apply to:
 - a) existing measures that a Party may maintain, renew at any time or modify without reducing their level of conformity with Articles 3.4 to 3.6, with respect to an EFTA State consistent with its List of Reservations under Annex X and, with respect to Hong Kong, China consistent with its First List of Reservations under Annex X; and
 - b) measures that a Party may adopt, maintain or modify, with respect to an EFTA State consistent with its List of Reservations under Annex X and, with respect to Hong Kong, China consistent with its Second List of Reservations under Annex X.
2. The commitments of a Party under Article 3.9 are set out, with respect to an EFTA State, in its List of Reservations under Annex X and, with respect to Hong Kong, China, in its List of Commitments on Movement of Natural Persons under Annex X.

ARTICLE 3.18

Modification of Lists of Reservations and Commitments

A Party that intends to modify its reservations or commitments under its Appendix to Annex X shall follow the procedures, which shall be adopted by the Joint Committee within 12 months following the entry into force of this Agreement.

ARTICLE 3.19

Review

With the objective of further liberalising trade in services between them, the Parties shall review at least every two years, or more frequently if so agreed, their respective Lists under Annex X, taking into account in particular any autonomous liberalisation and on-going work under the auspices of the WTO. The first such review shall take place no later than three years after the entry into force of this Agreement.

ARTICLE 3.20

Relationship to Investment and Taxation Agreements

This Chapter shall be without prejudice to the interpretation or application of other international agreements relating to investment and taxation to which Hong Kong, China and one or several EFTA States are parties.¹²

ARTICLE 3.21

Annexes

The following Annexes form an integral part of this Chapter:

¹² It is understood that any dispute settlement mechanism in an investment protection agreement to which one or several EFTA States and Hong Kong, China are parties is not applicable to alleged breaches of this Chapter.

- a) Annex VII with respect to disciplines on domestic regulation;¹³
- b) Annex VIII with respect to financial services;
- c) Annex IX with respect to telecommunications services; and
- d) Annex X containing the Lists of Reservations and Commitments.

CHAPTER 4
INVESTMENT
ARTICLE 4.1

*Scope and Coverage*¹⁴

1. This Chapter shall apply to commercial presence in sectors other than services sectors covered by Chapter 3.¹⁵
2. This Chapter shall be without prejudice to the interpretation or application of other international agreements relating to investment and taxation to which one or several EFTA States and Hong Kong, China are parties.¹⁶

ARTICLE 4.2
Definitions

For the purposes of this Chapter,

- a) “juridical person” means any legal entity duly constituted or otherwise organised under domestic law, whether for profit or otherwise, and whether privately-owned or governmentally-owned, including any corporation, trust, partnership, joint venture, sole proprietorship or association;
- b) “juridical person of another Party” means a juridical person constituted or otherwise organised under the domestic law of that Party and engaged in substantive business operations in any Party;
- c) “natural person” means:
 - i. with respect to an EFTA State, a person who has the nationality of that EFTA State or is a permanent resident of that EFTA State in accordance with its domestic law;
 - ii. with respect to Hong Kong, China, a person who is a permanent resident of the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China in accordance with its domestic law;
- d) “commercial presence” means any type of business establishment, including through:
 - i. the constitution, acquisition or maintenance of a juridical person, or
 - ii. the creation or maintenance of a branch or a representative office, in another Party for the purpose of performing an economic activity.

ARTICLE 4.3
National Treatment

Each Party shall accord to juridical and natural persons of another Party and to the commercial presence of such persons, treatment no less favourable than that it accords, in like situations, to its own juridical and natural persons and to the commercial presence of such persons.

ARTICLE 4.4
Reservations

1. Article 4.3 shall not apply to:
 - a) any reservation of a Party as set out in Annex XI;

13 This Annex applies to Hong Kong, China, Iceland, Liechtenstein and Switzerland, but not to Norway.

14 It is understood that nothing in this Chapter shall be construed to impose any obligation with respect to investment protection matters, such as protection against expropriation, full protection and security and other investment protection matters.

15 It is understood that services specifically exempted from the scope of Chapter 3 do not fall under the scope of this Chapter.

16 It is understood that any dispute settlement mechanism in an investment protection agreement to which one or several EFTA States and Hong Kong, China are parties is not applicable to alleged breaches of this Chapter.

- b) an amendment to a reservation referred to in subparagraph (a), to the extent that the amendment does not decrease the conformity of the reservation with Article 4.3; and
 - c) any new reservation adopted by a Party, and incorporated into Annex XI which does not affect the overall level of commitments of that Party under this Agreement;
- to the extent that such reservations are inconsistent with Article 4.3.
2. As part of the reviews provided for in Article 4.10, the Parties undertake to review at least every three years the status of the reservations set out in Annex XI with a view to reducing or removing the reservations.
 3. A Party may, at any time, either upon request of another Party or unilaterally, remove, in whole or in part, reservations set out in Annex XI by written notification to the other Parties.
 4. A Party may, at any time, incorporate a new reservation into Annex XI in accordance with subparagraph 1 (c) by written notification to the other Parties. On receiving such written notification, another Party may request consultations regarding the reservation. At the written request of a Party, the Party incorporating the new reservation shall enter into consultations with the requesting Party within 30 days after the date of receipt of the request.¹⁷

ARTICLE 4.5

Key Personnel

1. Each Party shall, subject to its domestic law, endeavour to grant natural persons of another Party who have established or seek to establish commercial presence in that Party, and key personnel employed by natural or juridical persons of another Party, temporary entry and stay in that Party for the purpose of engaging in economic activities connected with commercial presence.
2. Each Party shall, subject to its domestic law, endeavour to permit natural or juridical persons of another Party, and their commercial presence, to employ, in connection with commercial presence, any key personnel of the natural or juridical person's choice regardless of nationality and citizenship provided that such key personnel has been permitted to enter, stay and work in that Party and that the employment concerned conforms to the terms, conditions and time limits of the permission granted to such key personnel.
3. The Parties shall, subject to their respective domestic law, endeavour to grant temporary entry and stay and provide any necessary confirming documentation to the spouse and minor children of a person who has been granted temporary entry, stay and authorisation to work in accordance with paragraphs 1 and 2. The spouse and minor children shall be admitted for the period of the stay of that person.

ARTICLE 4.6

Right to Regulate

1. Nothing in this Chapter shall be construed to prevent a Party from adopting, maintaining or enforcing any measure consistent with this Chapter that is in the public interest, such as measures to meet health, safety or environmental concerns and reasonable measures for prudential purposes.
2. A Party should not waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such measures as an encouragement for the establishment, acquisition, expansion or retention in that Party of a commercial presence of persons of another Party or a non-party.

ARTICLE 4.7

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article 4.8, a Party shall not apply restrictions on current payments and capital movements relating to commercial presence activities in non-services sectors.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of the IMF, including the use of exchange actions which are in conformity with

¹⁷ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 4 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

the Articles of the Agreement of the IMF, provided that a Party shall not impose restrictions on capital transactions inconsistent with its obligations under this Chapter.

ARTICLE 4.8

Restrictions to Safeguard the Balance of Payments

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictions to safeguard the balance of payments.
2. The rights and obligations of the Parties in respect of such restrictions shall be governed by paragraphs 1 to 3 of Article XII of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter, *mutatis mutandis*.
3. A Party adopting or maintaining such restrictions shall promptly notify the Joint Committee.

ARTICLE 4.9

Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of general exceptions and security exceptions shall be governed by Article XIV and paragraph 1 of Article XIV *bis* of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter, *mutatis mutandis*.

ARTICLE 4.10

Review

This Chapter shall be subject to periodic review within the framework of the Joint Committee regarding the possibility of further developing the Parties' commitments.

CHAPTER 5

PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY

ARTICLE 5

Protection of Intellectual Property

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, Annex XII and the international agreements referred to therein.
2. With regard to the protection of intellectual property, the Parties shall accord to each other's nationals¹⁸ treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Articles 3 and 5 of the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (hereinafter referred to as the "TRIPS Agreement").
3. With regard to the protection of intellectual property, the Parties shall accord to each other's nationals treatment no less favourable than that they accord to nationals of any non-party. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.
4. The Parties agree, upon request of any Party to the Joint Committee, to review the provisions contained in this Article and Annex XII, with a view to further developing adequate levels of protection and implementation.

CHAPTER 6

GOVERNMENT PROCUREMENT

ARTICLE 6

Government Procurement

1. The rights and obligations of the Parties in respect of government procurement shall be governed by the provisions on government procurement in the WTO agreements applicable between Hong

¹⁸ For the purposes of this Chapter, the interpretation of "nationals" according to footnote 1 of the TRIPS Agreement applies.

Kong, China and the respective EFTA State, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter, *mutatis mutandis*.

2. The Parties shall co-operate in the Joint Committee, with the aim of improving their suppliers' access to each other's government procurement markets and enhancing transparency in government procurement.

CHAPTER 7

COMPETITION

ARTICLE 7.1

Rules of Competition Concerning Undertakings

1. The Parties recognise that certain practices or conducts of undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition are incompatible with this Agreement in so far as they may affect trade between the Parties.
2. Paragraph 1 shall not be construed as to create any direct obligations for undertakings.
3. The Parties involved shall co-operate and consult in their dealings with anti-competitive practices as outlined in paragraph 1.
4. In the event that co-operation and consultation in accordance with paragraph 3 does not lead to any satisfactory result, the affected Party may request consultations in the Joint Committee with a view to reaching a mutually acceptable solution. The Parties involved shall give the Joint Committee all the assistance required to examine the case.
5. No Party may have recourse to dispute settlement procedures under this Agreement in respect of any issue arising from or relating to this Chapter.

ARTICLE 7.2

Review

The Parties agree to review this Chapter in the Joint Committee with a view to elaborating further steps in light of future developments. The first review shall take place within three years after the entry into force of this Agreement.

CHAPTER 8

TRADE AND ENVIRONMENT

ARTICLE 8.1

Context and Objectives

1. The Parties recall the Stockholm Declaration on the Human Environment of 1972, the Rio Declaration on Environment and Development of 1992, Agenda 21 on Environment and Development of 1992, and the Johannesburg Plan of Implementation on Sustainable Development of 2002.
2. The Parties recognise that economic development, social development and environmental protection are interdependent and mutually supportive components of sustainable development. They underline that closer economic partnership can play an important role in promoting sustainable development.
3. The Parties reaffirm their commitment to promote the development of international and bilateral trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to integrate and reflect this objective in the Parties' trade relationship.

ARTICLE 8.2

Scope

Except as otherwise provided in this Chapter, this Chapter applies to measures adopted or maintained by the Parties affecting trade-related and investment-related aspects of environmental issues.

ARTICLE 8.3

Right to Regulate and Levels of Protection

1. Recognising the right of each Party to establish its own level of environmental protection and to adopt or modify accordingly its domestic law and policies in a manner consistent with this Agreement, each Party will seek to ensure that its domestic law, policies and practices provide for and encourage high levels of environmental protection, consistent with standards, principles and agreements referred to in Article 8.5, and will strive to further improve the level of protection provided for in domestic law and policies.
2. The Parties recognise the importance, when preparing and implementing measures related to environmental protection that affect trade and investment between them, of taking account of relevant scientific, technical and other information, and relevant international standards, guidelines and recommendations.

ARTICLE 8.4

Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Laws, Regulations or Standards

1. The Parties will faithfully enforce their environmental laws, regulations and standards.
2. Subject to Article 8.3, a Party will not:
 - a) weaken or reduce the level of environmental protection provided by its laws, regulations or standards with the sole intention to encourage investment from another Party or to seek or enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in that Party; or
 - b) waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such laws, regulations or standards in order to encourage investment from another Party or to seek or enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in that Party.

ARTICLE 8.5

Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles

The Parties reaffirm their commitment to the effective implementation in their respective domestic law and practices of the multilateral environmental agreements applicable to them, as well as their adherence to environmental principles reflected in the international instruments referred to in Article 8.1.

ARTICLE 8.6

Promotion of Trade and Investment Beneficial to the Environment

1. The Parties will strive to facilitate and promote investment, trade in and dissemination of goods and services beneficial to the environment, including environmental technologies, sustainable renewable energy, energy efficient and eco-labelled goods and services, as well as to address non-tariff trade barriers for such goods and services.
2. The Parties will strive to facilitate and promote investment, trade in and dissemination of goods and services that contribute to sustainable development.¹⁹
3. The Parties will facilitate as appropriate co-operation between enterprises in relation to goods, services and technologies that contribute to sustainable development and are beneficial to the environment.

ARTICLE 8.7

Co-operation in International Fora

The Parties will strive to strengthen their co-operation on trade and environment in appropriate international fora in which they participate.

¹⁹ For example, goods and services which are subject to schemes such as fair and ethical trade.

ARTICLE 8.8

Implementation and Consultations

1. The Parties shall designate the administrative entities which shall serve as contact points for the purposes of this Chapter.
2. A Party may through the contact points referred to in paragraph 1 request expert consultations or consultations within the Joint Committee regarding any matter arising under this Chapter. The Parties shall make every attempt to arrive at a mutually satisfactory resolution of the matter.
3. Chapter 10 shall not apply to this Chapter.

ARTICLE 8.9

Review

The Parties shall, upon request by a Party, review in the Joint Committee progress achieved in pursuing the objectives set out in this Chapter, and consider relevant international developments to identify areas where further action could promote these objectives.

CHAPTER 9

INSTITUTIONAL PROVISIONS

ARTICLE 9.1

Joint Committee

1. The Parties hereby establish the Joint EFTA-Hong Kong, China Committee comprising representatives of each Party. The Parties shall be represented by senior officials delegated by them for this purpose.
2. The Joint Committee shall:
 - a) supervise and review the implementation of this Agreement;
 - b) keep under review the possibility of further removal of barriers to trade and other restrictive measures concerning trade between the EFTA States and Hong Kong, China;
 - c) oversee the further development of this Agreement;
 - d) supervise the work of all sub-committees and working groups established under this Agreement;
 - e) endeavour to resolve any disagreement that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement, without prejudice to the dispute settlement mechanism in accordance with Chapter 10; and
 - f) consider any other matter that may affect the operation of this Agreement.
3. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working groups as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks. Except where otherwise provided for in this Agreement, the sub-committees and working groups shall work under a mandate established by the Joint Committee.
4. The Joint Committee shall take decisions as provided for in this Agreement, and may make recommendations, by consensus.
5. The Joint Committee shall meet within one year from the entry into force of this Agreement. Thereafter, it shall meet whenever necessary but normally every two years. Its meetings shall be chaired jointly by a representative of the EFTA States and a representative of Hong Kong, China. The Joint Committee shall establish its rules of procedure.
6. Each Party may request at any time, through a notice in writing to the other Parties, that a special meeting of the Joint Committee be held. Such a meeting shall take place within 30 days from the date of receipt of the request, unless the Parties agree otherwise.
7. The Joint Committee shall consider proposals for amendments to this Agreement submitted by any Party. The Joint Committee may decide to amend the Annexes and Appendices to this Agreement, and subject to paragraph 8, it may set forth the date on which such a decision shall enter into force. Amendments to other parts of this Agreement shall be accepted and enter into force in accordance with Article 11.5.
8. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision relating to the amendment to an Annex or Appendix in accordance with paragraph 7 subject to the fulfilment of its

domestic legal requirements, the decision shall enter into force on the date that the last Party notifies that its internal requirements have been fulfilled, unless the decision itself specifies a later date. The Joint Committee may decide that the decision shall enter into force for those Parties that have fulfilled their internal requirements, provided that Hong Kong, China is one of those Parties.

CHAPTER 10 DISPUTE SETTLEMENT

ARTICLE 10.1

Scope and Coverage

1. The provisions of this Chapter shall apply to the settlement of any disputes, including through consultations, concerning the interpretation or application of this Agreement.
2. Disputes regarding the same matter arising under both this Agreement and the WTO Agreement may be settled in either forum at the discretion of the complaining Party.²⁰ The forum thus selected shall be used to the exclusion of the other.
3. For the purposes of paragraph 2, dispute settlement procedures under the WTO Agreement are deemed to be selected by a Party's request for the establishment of a panel under Article 6 of the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, whereas dispute settlement procedures under this Agreement are deemed to be selected upon a request for arbitration pursuant to paragraph 1 of Article 10.4.
4. Before a Party initiates dispute settlement proceedings under the WTO Agreement against another Party, that Party shall notify in writing all other Parties of its intention.

ARTICLE 10.2

Good Offices, Conciliation or Mediation

1. Good offices, conciliation and mediation are procedures that are undertaken voluntarily if the Parties so agree. They may begin and be terminated at any time. They may continue while proceedings of an arbitration panel established in accordance with this Chapter are in progress.
2. Proceedings involving good offices, conciliation or mediation shall be confidential and without prejudice to the Parties' rights in any further proceedings.

ARTICLE 10.3

Consultations

1. The Parties shall at all times endeavour to agree on the interpretation and application of this Agreement, and shall make every attempt through co-operation and consultations to reach a mutually satisfactory solution of any matter raised in accordance with this Article.
2. A Party may request in writing consultations with another Party with respect to any matter referred to in paragraph 1 of Article 10.1. The Party making the request shall provide the reasons for the request, including any indication of the legal basis for the complaint. That Party shall at the same time notify the other Parties in writing of the request. The Party to which the request is made shall reply to the request within 10 days from the date of receipt. Consultations shall take place in the Joint Committee, unless the Parties making and receiving the request for consultations agree otherwise.
3. Consultations shall commence within 30 days from the date of receipt of the request for consultations. Consultations on urgent matters, including those on perishable goods, shall commence within 15 days from the date of receipt of the request for consultations. If the Party to which the request is made does not reply within 10 days or does not enter into consultations within 30 days from the date of receipt of the request for consultations, or within 15 days for urgent matters, the Party making the request is entitled to request the establishment of an arbitration panel in accordance with Article 10.4.

²⁰ For the purposes of this Chapter, the terms "Party", "Party to the dispute", "complaining Party" and "Party complained against" can denote one or more Parties.

4. The Parties to the dispute shall provide sufficient information to enable a full examination of how the measure or other matter is inconsistent with this Agreement and treat any confidential information exchanged in the course of consultations in the same manner as the Party providing the information.
5. The consultations shall be confidential and without prejudice to the rights of the Parties in any further proceedings.
6. The Parties to the dispute shall inform the other Parties of any mutually agreed resolution of the matter.

ARTICLE 10.4

Establishment of Arbitration Panel

1. If the consultations referred to in Article 10.3 fail to settle a dispute within 60 days, or 30 days in relation to urgent matters, including those on perishable goods, from the date of receipt of the request for consultations by the Party complained against, the complaining Party may request the establishment of an arbitration panel by means of a written request to the Party complained against. A copy of this request shall be communicated to the other Parties so that they may determine whether to participate in the arbitration process.
2. The request for the establishment of an arbitration panel shall identify the specific measure or other matter at issue and provide a brief summary of the legal and factual basis of the complaint.
3. Unless the Parties to the dispute otherwise agree within 20 days from the date of receipt of the request for the establishment of the arbitration panel, the terms of reference for the arbitration panel shall be:
“To examine, in the light of the relevant provisions of this Agreement, the matter referred to in the request for the establishment of an arbitration panel pursuant to Article 10.4 and to make findings of law and fact together with the reasons, as well as recommendations, if any, for the resolution of the dispute and the implementation of the ruling.”
4. Where more than one Party requests the establishment of an arbitration panel relating to the same matter or where the request involves more than one Party complained against, and whenever feasible, a single arbitration panel should be established to examine complaints relating to the same matter.
5. A Party which is not a Party to the dispute shall be entitled, on delivery of a written notice to the Parties to the dispute and the arbitration panel, to make written submissions to the arbitration panel, receive written submissions, including annexes, from the Parties to the dispute, attend hearings and make oral statements. When delivering such a written notice, that Party shall include an explanation of its particular interest in the dispute.

ARTICLE 10.5

Composition of the Arbitration Panel

1. The arbitration panel shall comprise three members.
2. Each Party to the dispute shall appoint a member within 30 days from the date of receipt of the request to establish an arbitration panel.
3. The Parties to the dispute shall appoint by common agreement the third member, who shall chair the arbitration panel, within 45 days from the date of receipt of the request to establish an arbitration panel.
4. The Chair shall not be a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute and shall not have his or her usual place of residence in any of the Parties to the dispute.
5. If all the members have not been appointed within 45 days from the date of receipt of the request to establish an arbitration panel, the President of the International Court of Justice should, at the request of either Party to the dispute, make the necessary appointments within 30 days from the date of receipt of the request to the President of the International Court of Justice. If the President of the International Court of Justice is a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute, or is unable to act, the Vice-President or the next most senior Member who is not a

national or permanent resident of one of the Parties to the dispute should make the appointment within 30 days from the date of receipt of the request.

6. For the purpose of paragraph 2, where there are multiple Parties as the complaining Party or as the Party complained against, unless they have agreed to another method of appointment of members, the multiple Parties shall jointly appoint a member.
7. All members shall:
 - a) have expertise or experience in law, international trade, other matters covered by this Agreement, or the resolution of disputes arising under international trade agreements;
 - b) be chosen strictly on the basis of objectivity, reliability, and sound judgment;
 - c) be independent of, and not be affiliated with or take instructions from, any Party;
 - d) not have dealt with the matter under dispute in any capacity; and
 - e) serve in their individual capacities and not as government representatives or representatives of any organisation.
8. The date of establishment of the arbitration panel shall be the date on which the Chair is appointed.
9. Any member may be challenged if circumstances give rise to justifiable doubts as to the member's compliance with this Chapter or the Model Rules of Procedures referred to in paragraph 1 of Article 10.6. A Party to the dispute who intends to make a challenge shall send a notice of its challenge to the other Party to the dispute, the member being challenged and the other members within 30 days after the appointment or after the circumstances became known. The notification shall be in writing and shall state the reasons for the challenge. If the other Party to the dispute does not agree to the challenge or the challenged members does not withdraw, the decision on the challenge should be made by the President of the International Court of Justice within 30 days from the date of receipt of the request. If the President of the International Court of Justice is a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute, or is unable to act, the decision on the challenge should be made by the Vice-President or the next most senior Member who is not a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute within 30 days from the date of receipt of the request.
10. If a member appointed under this Article resigns or becomes unable to act, a successor shall be appointed, within 21 days from the date a written notice is received by the Parties to the dispute of the need for a successor, in the same manner as prescribed for the appointment of the original member. The successor shall have all the powers and duties of the original member. The work of the arbitration panel shall be suspended pending appointment of the successor.

ARTICLE 10.6

Procedures of the Arbitration Panel

1. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the Parties to the dispute, the procedures of the arbitration panel shall be governed by Model Rules of Procedures which shall be adopted by the Joint Committee within one year from the date of entry into force of this Agreement.
2. The arbitration panel shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of an arbitration panel in light of the relevant provisions of this Agreement interpreted in accordance with rules of interpretation of public international law.
3. Unless the Parties to the dispute agree otherwise, the arbitration panel shall decide on the place of the hearings. The hearings of the arbitration panel shall be open to the public, unless the Parties to the dispute agree otherwise.
4. Decisions of the arbitration panel shall be taken by a majority of the members. Any member may furnish separate opinions on matters not unanimously agreed. The arbitration panel shall not disclose which members are associated with majority or minority opinions.
5. The arbitration panel may, at the request of any Party to the dispute, allow one or more Parties to be joined in the arbitration as a Party to the dispute, unless the arbitration panel finds, after giving all Parties, including the Party to be joined, the opportunity to be heard, that joinder should not be permitted because of prejudice to any of those Parties. The arbitration panel may give a single ruling or several rulings in respect of all Parties so involved in the arbitration.

ARTICLE 10.7

Panel Reports

1. The arbitration panel shall normally submit an initial report containing its findings and rulings to the Parties to the dispute within 90 days from the date of establishment of the arbitration panel. In no case should it do so later than five months from this date. A Party to the dispute may submit written comments to the arbitration panel on its initial report within 14 days from the date of receipt of the report. The arbitration panel shall normally present to the Parties to the dispute a final report within 30 days from the date of receipt of the initial report.
2. The final report, as well as any report under Articles 10.9 and 10.10, shall be communicated to the Parties. The reports shall be made public, unless the Parties to the dispute decide otherwise.
3. Any ruling of the arbitration panel under any provision of this Chapter shall be final and binding upon the Parties to the dispute.

ARTICLE 10.8

Suspension or Termination of Arbitration Panel Proceedings

1. Where the Parties to the dispute agree, an arbitration panel may suspend its work at any time for a period not exceeding 12 months. If the work of an arbitration panel has been suspended for more than 12 months, the arbitration panel's authority for considering the dispute shall lapse, unless the Parties to the dispute agree otherwise.
2. A complaining Party may withdraw its complaint at any time before the final report has been issued. Such withdrawal shall be without prejudice to its right to introduce a new complaint regarding the same issue at a later point in time.
3. The Parties to the dispute may agree at any time to terminate the proceedings of an arbitration panel established under this Agreement by jointly notifying in writing the Chair of that arbitration panel.
4. An arbitration panel may, at any stage of the proceedings, prior to release of the final report, propose that the Parties to the dispute seek to settle the dispute amicably.

ARTICLE 10.9

Implementation of the Final Panel Report

1. The Party complained against shall promptly comply with the ruling in the final report. If it is impracticable to comply immediately, the Parties to the dispute shall endeavour to agree on a reasonable period of time to do so. In the absence of such agreement within 45 days, from the date of the issuance of the final report, either Party to the dispute may request the original arbitration panel to determine the length of the reasonable period of time, in light of the particular circumstances of the case. The ruling of the arbitration panel shall normally be given within 60 days from the date of receipt of that request.
2. The Party complained against shall, promptly or within the reasonable period of time as agreed or determined pursuant to paragraph 1, notify the other Party to the dispute of the measure adopted in order to comply with the ruling in the final report, and provide a detailed description of how the measure ensures compliance sufficient to allow the other Party to the dispute to assess the measure.
3. In case of disagreement as to the existence or consistency of a measure taken to comply with the ruling in the final report in accordance with paragraph 1, such disagreement shall be decided by the same arbitration panel upon request of either Party to the dispute before compensation can be sought or suspension of benefits can be applied in accordance with Article 10.10. The ruling of the arbitration panel shall normally be given within 90 days from the date of receipt of the request.

ARTICLE 10.10

Compensation and Suspension of Benefits

1. If the arbitration panel has found in accordance with paragraph 3 of Article 10.9 that the Party complained against failed to properly comply with the ruling in the final panel report, or the Party complained against has notified the complaining Party that it does not intend to comply with the

ruling, that Party shall, if so requested by the complaining Party, enter into consultations with a view to agreeing on a mutually acceptable compensation. If no such agreement has been reached within 20 days from the date of receipt of the request, the complaining Party shall be entitled to suspend the application of benefits granted under this Agreement but only equivalent to those affected by the measure or other matter that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement.

2. In considering what benefits to suspend, the complaining Party shall first seek to suspend benefits in the same sector or sectors as that affected by the measure or other matter that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement. The complaining Party that considers it is not practicable or effective to suspend benefits in the same sector or sectors may suspend benefits in other sectors.
3. The complaining Party shall notify the Party complained against of the benefits which it intends to suspend, the grounds for such suspension and when suspension will commence, no later than 30 days before the date on which the suspension is due to take effect. Within 15 days from the date of receipt of that notification, the Party complained against may request the original arbitration panel to rule on whether the benefits which the complaining Party intends to suspend are equivalent to those affected by the measure or matter found to be inconsistent with this Agreement, and whether the proposed suspension is in accordance with paragraphs 1 and 2. The ruling of the arbitration panel shall be given within 45 days from the date of receipt of that request. Benefits shall not be suspended until the arbitration panel has given its ruling.
4. Compensation and suspension of benefits shall be temporary measures and shall only be applied by the complaining Party until the measure or other matter found to be inconsistent with this Agreement, has been withdrawn or amended so as to bring it into conformity with this Agreement, or until the Parties to the dispute have resolved the dispute otherwise.
5. At the request of a Party to the dispute, the original arbitration panel shall rule on the conformity with the final report of any implementing measures adopted after the suspension of benefits and, in light of such ruling, whether the suspension of benefits shall be terminated or modified. The ruling of the arbitration panel shall be given within 30 days from the date of receipt of that request.

ARTICLE 10.11

Other Provisions

1. Whenever possible, the arbitration panel referred to in Articles 10.9 and 10.10 shall comprise the same members who issued the final report. If a member of the original arbitration panel is unavailable, the appointment of a replacement member shall be conducted in accordance with the selection procedure for the original member.
2. Any time period mentioned in this Chapter may be modified by mutual agreement of the Parties to the dispute.
3. When an arbitration panel considers that it cannot comply with any timeframe imposed on it under this Chapter, it shall inform the Parties to the dispute in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the additional time required. Any additional time required should not exceed 30 days unless the Parties to the dispute otherwise agree.

CHAPTER 11

FINAL PROVISIONS

ARTICLE 11.1

Fulfilment of Obligations

The Parties shall take any general or specific measures required to fulfil their obligations under this Agreement.

ARTICLE 11.2

Footnotes, Annexes and Appendices

The footnotes, Annexes and Appendices to this Agreement constitute an integral part of this Agreement.

ARTICLE 11.3

Agreement on Labour

The Parties shall enhance their dialogue and co-operation on labour matters through the Agreement on Labour between Hong Kong, China and the EFTA States concluded by the Parties separately from but alongside this Agreement.

ARTICLE 11.4

Review Relating to Sustainable Development

The Parties will, upon request by a Party, review issues relating to sustainable development in light of international developments in this field.

ARTICLE 11.5

Amendments

1. Any Party may submit proposals for amendments to this Agreement to the Joint Committee for consideration and approval.
2. Except for amendments to the Annexes and Appendices made in accordance with paragraph 7 of Article 9.1, amendments to this Agreement shall, after consideration and approval by the Joint Committee, be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval in accordance with their respective domestic legal requirements.
3. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
4. The text of the amendments and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

ARTICLE 11.6

Accession

1. Any State becoming a Member of the European Free Trade Association may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee approves its accession on terms and conditions to be agreed upon by the Parties. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession, or the approval of the terms of accession by the existing Parties, whichever is later.

ARTICLE 11.7

Withdrawal and Expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. If Hong Kong, China withdraws, this Agreement shall expire when its withdrawal becomes effective.
3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party to this Agreement. A copy of the notification of withdrawal from the Convention shall promptly be submitted to the other Parties.

ARTICLE 11.8

Entry into Force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval in accordance with the respective domestic legal requirements of the Parties. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force on 1 June 2012, in relation to those Parties which have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval with the Depositary at least two months before that date, provided that Hong Kong, China is among those Parties.

3. In case this Agreement does not enter into force on 1 June 2012, it shall enter into force on the first day of the third month after at least one EFTA State and Hong Kong, China have deposited their instrument of ratification, acceptance, or approval with the Depositary.
4. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after this Agreement has entered into force, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.
5. This Agreement shall not enter into force between an EFTA State and Hong Kong, China, unless the Agreement on Agriculture referred to in paragraph 2 of Article 2.1 between that EFTA State and Hong Kong, China enters into force simultaneously. It shall remain in force as long as such Agreement on Agriculture remains in force between those Parties.

ARTICLE 11.9

Depositary

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Schaan, this 21st day of June 2011, in one original in the English language, which shall be deposited with the Depositary, who shall transmit certified copies to the Parties.